

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1207

5. LIPNJA 2026. CIJENA 50 DINARA

SADRŽAJ

8

Tjedan Hrvata izvan RH
**Hrvatska stoji
uz svoje zajednice
izvan domovine**

10

Tematska sjednica saborskog
Odbora za Hrvate izvan Hrvatske
**Od nepriznatog statusa
do političke nevidljivosti**

12

Slavica Karačić, ravnateljica
RTV Herceg-Bosne
**Ne gradimo paralelni
sustav, nego tražimo
ravnopravno mjesto u
javnom RTV prostoru**

16

Hrvatska nacionalna vizija
predstavljena u četiri mjesta
**Poziv na zajedništvo
uoči izbora za Hrvatsko
nacionalno vijeće**

26

Proizvodnja maka ponovno se vraća
na vojvođanske njive
**Od zaboravljene kulture
do ugovorene
proizvodnje**

30

Koncert župnih zborova
Srijemske biskupije na Tekijama
U čast Nebeskoj Majci

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55
TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230
E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs
WEB: www.hrvatskarijec.rs
TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Plan i mjere, a rezultati?

Vlada Srbije usvojila je Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina za razdoblje od 2026. do 2029. godine. Konačno, jer ovaj strateški dokument, koji definira konkretne mjere, aktivnosti i rokove za unaprjeđenje i zaštitu prava nacionalnih manjina, praktički nije postojao još od 2019. godine.

Prethodni Akcijski plan prestao je važiti 2019. godine i tada je bio u nadležnosti Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave. Na novi plan, čija je nadležnost u međuvremenu prešla na Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, čekalo se više od šest godina, tijekom kojih su čak tri različita ministra vodila taj resor.

Usvajanje Akcijskog plana bila je vijest u medijima 26. svibnja, na dan kada ga je Vlada usvojila. Međutim, malo se tko ozbiljnije pozabavio pitanjem na koji bi način ovaj dokument trebao unaprijediti i zaštititi prava nacionalnih manjina. To se prije svega odnosi na očuvanje kulturnog identiteta, unaprjeđenje nastave na jezicima nacionalnih manjina, primjenu dvojezičnosti u općinama u kojima manjine čine značajan dio stanovništva, podršku medijima na manjinskim jezicima te osiguravanje političke i društvene zastupljenosti.

Povjerenik za zaštitu ravnopravnosti **Milan Antonijević** najavio je izradu izvješća o pravima nacionalnih manjina u Srbiji, koje će obuhvatiti sva otvorena pitanja na terenu.

Razloga za to svakako ima jer diskriminacija na osnovi nacionalne pripadnosti i etničkog podrijetla svake je godine među pet najčešćih osnova po broju pritužbi koje građani podnose toj instituciji.

No, nakon šest godina čekanja na novi Akcijski plan, ključno pitanje nije što u njemu piše, nego hoće li njegove mjere napokon zaživjeti u praksi. Nacionalnim manjinama u Srbiji ne treba još jedan dokument, nego vidljivi rezultati – dosljedna primjena službene uporabe jezika i pisma, veća zastupljenost u institucijama te učinkovitija zaštita od diskriminacije.

Z. V.

U Beogradu obilježen Dan državnosti Republike Hrvatske

U organizaciji Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Srbiji, u Beogradu je 28. svibnja održan svečani prijem povodom Dana državnosti Republike Hrvatske. Ovaj državni praznik, koji se obilježava 30. svibnja, podsjeća na konstituiranje prvog demokratski izabranog višestranačkog Sabora Republike Hrvatske 1990. godine, čime je označen početak suvremenog demokratskog i državotvornog puta Hrvatske.

Svečanosti su nazočili brojni uzvanici iz diplomatskog, političkog, kulturnog i društvenog života, kao i predstavnici hrvatskih institucija i udruga u Srbiji.

Veleposlanik Hrvatske u Srbiji **Hidajet Bišćević** istaknuo je važnost Dana državnosti kao simbola demokratskog razvoja i europskog puta Hrvatske, ali i kao prigode za osvrt na odnose Hrvatske i Srbije te položaj hrvatske zajednice u Srbiji.

»Kao i svake godine, ovo je za nas veoma važan dan. Ove godine prvi puta u Srbiji obilježavamo ne samo Dan državnosti, već i Dan oružanih snaga Republike Hrvatske koji je upravo na današnji dan. Želimo poručiti hrvatskoj zajednici u Srbiji kako aktivnostima veleposlanstva i generalnog konzulata, uz potporu iz Zagreba, stojimo iza

njih. Želimo sudjelovati u jednom procesu prevladavanja određenih problema s kojima se hrvatska zajednica trenutno suočava unutar same sebe. Istodobno komuniciramo s vlastima zemlje primateljice, jačamo bilateralnu suradnju na način koji će ojačati položaj hrvatske zajednice u Srbiji jednako kao što se održava položaj srpske zajednice u Hrvatskoj. Osobitu dimenziju ovom našem skupu daje činjenica da se prijem održava u vrijeme *Tjedna Hrvata izvan Hrvatske* koji se održava u Zagrebu, koji potvrđuje brigu matične domovine za pripadnike našeg naroda koji se nalazi diljem svijeta, dakle i u Srbiji«, rekao je Bišćević.

I. U.

Više od 600.000 eura za Hrvate u Srbiji

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je rezultate Javnog natječaja za financiranje programa i projekata hrvatske nacionalne manjine za 2026. godinu, a organizacijama Hrvata u Srbiji odobreno je više od 600 tisuća eura potpore, od ukupno 2.2 milijuna eura.

Prema Odluci Ureda, sredstva su dodijeljena za više od trideset projekata iz područja kulture, obrazovanja, medija i vjerskog života. Najveći iznos dobilo je Hrvatsko nacionalno vijeće – 25.000 eura za projekt »Vidljivi, prepoznati i povezani«. Slijedi Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata s 24.000 eura, dok je Udruga bunjevačkih

Hrvata *Dužijanica* za manifestaciju *Dužijanica* i *Takmičenje risara* dobila 22.000 eura.

Potpota je odobrena i NIU *Hrvatska riječ* u iznosu od 18.000 eura, te HKC-u *Bunjevačko kolo*, kojem je za kulturne programe dodijeljeno također 18.000 eura.

Sredstva su raspoređena i brojnim kulturno-umjetničkim društvima u Vojvodini, među kojima su HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, HKD *Dr. Nikola Dogan*, HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora i druga. Dio potpore usmjeren je i na medijske projekte, rad s mladima te aktivnosti župa i biskupija.

H. R.

Plenković: Potpora Jasni Vojnić za izbore za HNV

Predsjednik hrvatske Vlade **Andrej Plenković** izjavio je 29. svibnja da **Jasna Vojnić** ima njegovu punu potporu uoči predstojećih izbora za Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji, istaknuvši njezin politički angažman i doprinos položaju hrvatske zajednice u Srbiji.

»Jasna Vojnić itekako ima moju potporu jer surađujemo i smatram da je aktivna i agilna te predvodnica političkog

angažmana Hrvata u Vojvodini, odnosno u Srbiji«, rekao je Plenković odgovarajući na pitanje novinara na konferenciji za medije koja je održana tijekom Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Govoreći o suradnji s predstavnicima hrvatske zajednice u Srbiji, hrvatski premijer naglasio je da su tijekom proteklih godina ostvareni brojni projekti važni za Hrvate u Vojvodini. Uz Hrvatski dom – Matica, hrvatska nastavlja ulagati u projekte namijenjene hrvatskoj zajednici u Srbiji.

»Sve su to poruke Hrvatima u Srbiji da se ne asimiliraju, da ostanu Hrvati, da budu samosvjesni i da čuvaju svoj identitet, a hrvatska država stoji uz njih i za njih, uključujući i financijsku potporu«, rekao je hrvatski premijer.

Plenković je ocijenio i da je ulazak Jasne Vojnić u Hrvatski sabor imao važnu političku simboliku.

»Smatramo da je to velika, važna i snažna politička poruka Hrvatima u Srbiji, a važna je i u našim odnosima sa Srbijom«, zaključio je Plenković.

H. R.

Potpisan ugovor za projekt Srijemske biskupije

USredišnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske potpisani su ugovori za projekte od strateškog značaja za Hrvate izvan Hrvatske.

Riječ je o projektima koji predstavljaju važan instrument Hrvatske za unaprjeđenje položaja Hrvata izvan domovi-

ne, s posebnim naglaskom na očuvanje identiteta, jezika, kulture i zajedništva te jačanje povezanosti domovine s hrvatskim iseljeništvom.

Ugovor je potpisao i srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina** za projekt Srijemske biskupije »Domus Dimitrianum«, za koji je Vlada Hrvatske izdvojila 1,2 milijuna eura.

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske potpisao je ugovore o potpori za pet strateških projekata vrijednih ukupno 3,55 milijuna eura, namijenjenih obnovi sakralne i kulturne baštine te razvoju infrastrukture hrvatskih zajednica u Bosni i Hercegovini, Srbiji i SAD-u.

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas** kazao je da se ovim ugovorima nastavlja politika Hrvatske prema Hrvatima izvan domovine, ističući da projekti »nisu samo infrastrukturni ili financijski, nego duboko simbolični i društveni«, jer jačaju veze s Hrvatima u BiH, Srbiji i iseljeništvu.

Foto: HRT / Glas Hrvatske

Sjednica Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske

Snaga Hrvatske – zajedništvo i povezanost

Na sjednici je izabrano vodstvo i potvrđena snažna potpora hrvatskim zajednicama diljem svijeta. Predstavnici hrvatske manjine iz Srbije su Renata Kuruc, Marin Piuković i Petar Dujić

U Zagrebu je 29. i 30. svibnja održana konstituirajuća sjednica četvrtog saziva Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske. U Savjetu Hrvate iz Srbije predstavljaju **Renata Kuruc** iz Sonte, **Marin Piuković** iz Subotice i **Petar Dujić** iz Zemuna. Za predsjednika Savjeta izabran je **Mile Baričević** iz Stuttgarta. Izabrana su i četiri potpredsjednika: **Đanino Kutnjak** iz Slovenije kao predstavnik hrvatske nacionalne manjine, **Marko Novak** kao predstavnik Hrvata iz Bosne i Hercegovine, **Vlatka Leko-Roche** iz Francuske kao predstavnica hrvatskog iseljeničtva u Europskoj uniji, te **Elena Liliana Nadinić** iz Argentine kao predstavnica hrvatskog iseljeničtva.

Sustavna potpora ostaje prioritet

Tijekom dva radna dana održani su stručni paneli i rasprave posvećeni ključnim temama od interesa za Hrvate izvan Hrvatske, s posebnim naglaskom na očuvanje hrvatskog identiteta, jačanje suradnje s domovinom te mogućnosti povratka, useljavanja i uključivanja u društveni i gospodarski život Hrvatske.

Uz ministre i državne tajnike prvom dijelu Sjednice Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske nazočio je i premijer **Andrej Plenković**.

»Sjednice Savjeta su prigoda, ovog puta u posebnom ozračju prvog *Tjedna Hrvata izvan Hrvatske*, koji se održava odlukom Hrvatskog sabora, da se emancipira i identitet i kultura i tradicija naših Hrvata koji žive izvan domovine da snažimo ključnu poruku jedinstva i da kroz precizno strukturiranje programa omogućujemo Hrvatima koji su četvrta, peta, neki i šesta generacija, mogućnost upoznavanja sa suvremenom Hrvatskom, studiranje hrvatskoga jezika, poticajne mjere za povratak u domovinu onih koji to žele«, kazao je Plenković.

Kako je kazao, od 65 članova Savjeta polovina su novi, što je dobro da se osvježava struktura i sastav predstavnika Hrvata iz BiH kao konstitutivnog naroda, predstavnika Hrvata iz 12 država gdje su oni nacionalna manjina, naravno predstavnika Hrvata iz iseljeničtva s brojnih kontinenata koji su danas ovdje. Plenković je istaknuo i

značajnu financijsku potporu koju iz matične domovine dobivaju Hrvati izvan Hrvatske.

»U odnosu na vrijeme od prije desetak godina, za 11 puta je povećano ukupno izdvajanje sredstava za Hrvate izvan Hrvatske. To je sada po proračunu oko 200 milijuna godišnje, ne samo od Središnjeg ureda već i od svih

drugih resora. To govori o snazi hrvatske države, našoj mogućnosti da i na taj način podupiremo kulturu, znanost, obrazovanje, studiranje mladih i brojne infrastrukturne projekte, osobito u BiH i Srbiji čime osnažujemo položaj Hrvata«, kazao je Plenković i istaknuo Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske koji je poveznica s Hrvatima izvan Domovine.

»Želim zahvaliti državnom tajniku Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonku Milasu** na predanom, višegodišnjem, svakodnevnom radu, čestom posjećivanju naših sunarodnjaka koji žive izvan Hrvatske i mislim da je ovaj format, ovaj zakonski okvir dignuo našu suradnju na jednu sustavnu, ozbiljnu razinu i mislim da je u smislu povratne informacije ključno da nam naši Hrvati sugeriraju sve što bi još trebalo poboljšati, popraviti, ispuniti. Ono što se vidi je zaista veliki napredak u posljednjih deset godina i s time ćemo i nastaviti«, kazao je Plenković.

Strateški projekti, stipendije, upisne kvote

Kako je u nastavku obraćanja kazao Milas, hrvatska Vlada kroz javne politike, programe i potporu hrvatskom narodu pokazuje koliko je važno zajedništvo hrvatskog naroda, gdje god on bio. Podupire europski put Bosne i Hercegovine, ustavnu jednakopravnost hrvatskog naroda, utemeljenu duboko u povijesti i identitetu Bosne i Hercegovine, podupire hrvatsku manjinu u 12 država, kao i hrvatsko iseljništvo, hrvatske povratnike i iseljenike.

»Kolika je posvećenost hrvatske Vlade očituje se u brojnim koracima, od kojih ću izdvojiti samo neke: za projekte i potporu Hrvatima izvan Hrvatske u proteklih deset godina izdvojeno je 815,5 milijuna eura – za Bosnu i Hercegovinu 674 milijuna, za hrvatsku nacionalnu manjinu 63 milijuna, a za hrvatsko iseljništvo 78 milijuna eura. Proglasili smo i pružamo potporu za 41 projekt od strateškog značaja za Hrvate izvan Hrvatske – za Bosnu i Hercegovinu 18, za hrvatsku manjinu 16 i za hrvatsko iseljništvo 7 projekata«, kazao je Milas i izdvojio 10.000 stipendija za mlade Hrvate izvan Hrvatske, Zakon o hrvatskom državljanstvu koji je snažno usmjeren prema hr-

vatskom iseljništvu, posebnu upisnu kvotu za studente izvan Hrvatske, iz iseljništva i manjina.

»Prošle godine usvojili smo u Saboru izmjene Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske i povećali broj članova Savjeta. Osnovali smo i Savjet mladih Hrvata izvan Republike Hrvatske, koji će svoju prvu sjednicu imati u srpnju ove godine. Na prijedlog Vlade Hrvatske, odlukom Sabora od 6. ožujka, proglašen je *Tjedan Hrvata izvan Republike Hrvatske*, koji se obilježava posljednjeg tjedna svibnja – dakle upravo u tjednu u kojem se sada nalazimo i u kojem svi sudjelujemo kroz različite teme, događanja i kulturne sadržaje«, kazao je Milas.

Članove četvrtog saziva Savjeta Vlade pozdravio je i predsjednik Hrvatskog sabora **Gordan Jandroković** koji je kazao da su osim Hrvata iz BiH za Hrvatsku važni i Hrvati koji su manjina u svojim državama.

»Ono što mi je posebno drago, kad vidite ljude koji su uspjeli u svojim zemljama u kojima sada žive, s koliko ljubavi, s koliko nostalgije, s koliko emocija govore o Hrvatskoj, onda stvarno budeš ponosan što si Hrvat i budeš radostan što i danas svi mi, na različitim stranama svijeta osjećamo tu pripadnost našoj domovini. Moramo biti

svjesni da treba čuvati taj identitet, tradiciju, sve vrijednosti na kojima se temelji moderna Hrvatska i sve one vrijednosti koje su nas kroz stoljeća očuvale. Tu posebna zahvalnost ide i Svetoj Stolici, hrvatskoj Katoličkoj crkvi; neki to ne razumiju zašto su tako snažne veze između hrvatskog naroda, Države i Crkve, međutim razlozi su povijesni i to sam rekao nedavno u Vatikanu – da nije bilo hrvatske Katoličke crkve, pitanje je kako bismo mi kao narod uopće preživjeli, gdje bismo bili danas i što bi od nas bilo. Na to trebamo biti ponosni«, kazao je Jandroković.

Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske savjetodavno je tijelo Vlade Hrvatske u kreiranju i provedbi politika, aktivnosti i programa u odnosu na Hrvate izvan granica Hrvatske. Članove Savjeta, pripadnike Hrvata izvan Hrvatske imenuje Vlada Hrvatske na prijedlog hrvatskih zajednica iz država iz kojih dolaze. Riječ je o 65 predstavnika udruga, organizacija i institucija Hrvata iz cijelog svijeta, uvaženim u sredinama u kojima žive, angažiranim na očuvanju i jačanju hrvatskog identiteta, aktivnima u radu svojih zajednica te na unaprjeđenju odnosa s domovinom. Osim predstavnika Hrvata izvan Hrvatske, članovi Savjeta po položaju su i predstavnici državnih tijela, institucija te Katoličke crkve i organizacija civilnoga društva.

Z. V.

Hrvatska stoji uz svoje zajednice izvan domovine

»Vlada Hrvatske snažno pomaže, posebno Hrvatima u Vojvodini i Bosni i Hercegovini, kojima je potrebna politička i materijalna pomoć. Hrvatska mora biti uz njih i ona to posljednjih godina doista i jest«, rekao je potpredsjednik hrvatske Vlade Ivan Anušić

Program *Tjedan Hrvata izvan Republike Hrvatske*, koji je održan od 25. do 30. svibnja (o čemu smo pisali u prošlom broju) nastavljen je u četvrtak, 28. svibnja. U dvorani Europske komisije u Zagrebu održan je okrugli stol pod nazivom »Hrvati u susjednim državama: izazovi i perspektive«.

potrebna politička i materijalna pomoć. Hrvatska mora biti uz njih i ona to posljednjih godina doista i jest«, rekao je Anušić.

No, dodao je da »nije isto biti Hrvat u Vojvodini, Srbiji, BiH, Crnoj Gori ili Hrvat na Novom Zelandu, u Australiji, u Njemačkoj ili SAD-u«.

Podsjetio je i da, osim Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, pomoć pružaju i županije, gradovi i općine, baš kao što su Hrvati izvan Hrvatske pomagali Hrvatskoj tijekom devedesetih godina.

»Moramo se truditi da Hrvati u Srbiji, odnosno Vojvodini, i Bosni i Hercegovini imaju jednaka prava i mogućnosti kakve u Hrvatskoj imaju pripadnici srpske i bošnjačke zajednice. Na tome treba kontinuirano raditi. Gdje god žive, Hrvati su vrijednost i doprinos zajednici, nikada problem – ni gospodarski ni politički. Od Australije i Novog Zelanda do Njemačke i Amerike, Hrvati su uvijek pozitivan čimbenik«, zaključio je Anušić.

Na skupu je istaknuto kako je potpora Hrvatima izvan Hrvatske trajna politika države te da Hrvatska ima obvezu biti uz hrvatske zajednice izvan domovine, oslušivati njihove potrebe i pružati im političku potporu.

Gospodarski i demografski potencijal

Potpredsjednik hrvatske Vlade i ministar obrane **Ivan Anušić** rekao je kako su Hrvati izvan Hrvatske velik potencijal, i gospodarski i demografski.

»Hrvata izvan Hrvatske ima više nego u samoj Hrvatskoj i oni predstavljaju velik potencijal za naš narod i državu. Svi Hrvati diljem svijeta pozitivno pridonose zajednicama u kojima žive. Vlada Hrvatske snažno pomaže, posebno Hrvatima u Vojvodini i Bosni i Hercegovini, kojima je

Nacionalni duh i povezanost

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i saborska zastupnica **Jasna Vojnić** izjavila je kako program *Tjedan Hrvata izvan Republike Hrvatske* predstavlja važan iskorak jer pokazuje da Hrvati izvan Hrvatske nisu sami te da Hrvatska stoji uz svoje zajednice izvan domovine.

»Svaka hrvatska zajednica u državama u kojima živi suočava se sa svojim specifičnim izazovima. Hrvati su manjina u 12 država. U nekim nemaju priznat status nacionalne manjine, u nekim nemaju krovne institucije, a često nedostaju mediji i stručni kadar za obrazovanje na hrvatskom jeziku. U pojedinim državama postoje i posebni problemi, poput nedostatka svećenika u hrvatskim župama u Češkoj. Svaka zajednica vodi svoju borbu i suočava se s vlastitim političkim okolnostima«, kazala je Vojnić.

Dodala je kako su Hrvati u Srbiji, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji i na Kosovu suočeni s političkim pritiscima, pitanjima očuvanja kulturne baštine i izazovima vezanim uz identitet.

»To su specifičnosti država koje su bile pogođene ratom. Zato je važno svakoj zajednici pristupiti pojedinačno i pružiti joj upravo onu pomoć koja joj je potrebna i koju može najbolje iskoristiti«, istaknula je Vojnić.

Naglasila je i da Vlada premijera **Andreja Plenkovića** pokazuje senzibilitet prema hrvatskim zajednicama izvan Hrvatske te podupire njihov razvoj, rast i veću vidljivost.

»Hrvatski identitet izvan domovine ne podrazumijeva se sam po sebi – on se čuva i njeguje. Upravo u tome hrvatske zajednice izvan Hrvatske mogu dati važan doprinos Hrvatskoj, čuvajući nacionalni duh i povezanost s domovinom«, zaključila je Vojnić.

Zastupnik u mađarskom parlamentu i predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Guban** kazao je da su u Mađarskoj Hrvati u ustavu zaštićeni raznim zakonima, a činjenicu da manjine u parlamentu nemaju pravo glasa objasnio je

rečenicom: »Ne žele da im 13 manjina određuje tko će sastavljati vladu«.

U programu na Europskom trgu u četvrtak su na Šetnici kulture nastupili Pjevačka skupina *Prelje HKC-a Bunjevačko kolo* iz Subotice, *ŽPS Kraljice Bodroga KUD-a Hrvata Bodrog* iz Monoštora i Pjevačka skupina *HKD-a Šid*, koji su sudjelovali i na Reviji nošnji Hrvata izvan Hrvatske. Navečer je priređen koncert HKC-a *Bunjevačko kolo* i *Kraljica Bodroga*.

Z. V.

Tematska sjednica saborskog Odbora za Hrvate izvan Hrvatske

Od nepriznatog statusa do političke nevidljivosti

Pred sjednicu Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske u Hrvatskom saboru je u četvrtak, 28. svibnja, održan sastanak članova Odbora za Hrvate izvan Hrvatske i državnih institucija koje podupiru Hrvate izvan Hrvatske i skrbe o ostvarivanju njihovih prava s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine iz europskih država.

Hrvatima u Srbiji nedostaje politička zastupljenost

Tijekom razgovora čuli su se različiti i specifični problemi hrvatske manjine u europskim državama.

»Kadrovski smo dobro osnaženi, financijsku potporu od Hrvatske imamo, ono što nam nedostaje jest politička zastupljenost, prije svega u Narodnoj skupštini Srbije. Tamo treba biti predstavnik hrvatske zajednice koji će govoriti o problemima i izazovima koje imaju Hrvati u Srbiji. Ove godine, kako se najavljuje u medijima, bit će parlamentarni izbori – Hrvati u Srbiji opet, kako sad stvari

stoje, neće biti zastupljeni jer dostići izborni prag nama je gotovo nemoguće. Izjašnjenih Hrvata prema popisu ima 39.107, za jednog zastupnika u Narodnoj skupštini Srbije treba oko 10.000 glasova, to znači da bi svaki četvrti Hrvat trebao izaći i glasati, što je doslovno nemoguće«, kazao je predstavnik hrvatske manjine iz Srbije u Savjetu Vlade za Hrvate izvan Hrvatske **Marin Piuković**.

Politička zastupljenost, odnosno garantirani mandati, dio su Međudržavnog sporazuma koji su potpisale Hrvatska i Srbija (Državna zajednica Srbija i Crna Gora) i Hrvatska inzistira na provedbi tog bilateralnog sporazuma.

»S hrvatske strane postoji spremnost za komunikaciju sa Srbijom. Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, koji je predsjedatelj Međuvladinog mješovitog odbora za zaštitu manjina između Hrvatske i Srbije pisao je imenovanoj predsjedateljici srbijanskoga odbora tražeći neformalni sastanak čim smo saznali da je imenovana, ali do sada nismo dobili nikakav odgovor«, kazao je savjetnik s po-

sebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u SDU **Milan Bošnjak**.

Kako se čulo na sastanku, dvije godine nije bilo ni sastanka nacionalnih koordinatora za otvorena pitanja Srbije i Hrvatske.

Od nepriznatog statusa do negiranja

Predstavnici Hrvata iz Slovenije ukazali su na to da im nije priznat status nacionalne manjine, te da se na popisu stanovništva ne mogu izjasniti kao Hrvati. Procjena je da ih u Sloveniji ima više od 35.000. Predstavnik Hrvata u Mađarskoj zabrinjava inicijativa koja je pokrenuta u toj državi da se u Mađarskoj kao nacionalna manjina priznaju Bunjevci. Sličan problem imaju i Hrvati u Crnoj Gori gdje su Bokelji priznata nacionalna manjina. Na Kosovu je ostalo manje od 150 Hrvata, a tragovi hrvatske povijesti koja je na Kosovu duža od sedam stoljeća su nevidljivi.

Ravnateljica Uprave za imigraciju i državljanstvo **Renata Pernek Miklenić** podsjetila je da je država Hrvatska 2020. godine izmijenila Zakon o državljanstvu kojim je olakšano stjecanje hrvatskog državljanstva za iseljenike, njihove potomke i bračne drugove.

»Nakon toga povećan je broj zahtjeva za stjecanje hrvatskog državljanstva. U 2025. godini zaprimljeno je 56 posto više zahtjeva u odnosu na 2024. godinu. Postupak dugo traje, ali sve ovisi od konkretnog slučaja, postoji li potreba za dopunu dokumentacije, sigurnosne provjere.

Prošle godine riješeno je oko 7.000 zahtjeva za stjecanje hrvatskog državljanstva«, kazala je Pernek Miklenić.

Razgovor s predstavnicima hrvatske manjine inicirala je saborska zastupnica, članica Odbora za Hrvate izvan Hrvatske **Jasna Vojnić**.

»Na tim odborima razgovarali smo o tome da bi bilo jako zgodno da u okviru *Tjedna Hrvata* imamo jednu tematsku sjednicu sa svim pripadnicima hrvatske manjine iz 12 država i da oni imaju prilike iznijeti svoje probleme i izazove. S druge strane, bili su predstavnici ministarstva i institucija koji mogu pomoći Hrvatima izvan Hrvatske. Htjeli smo da odu s jednom važnom porukom, a to je da nisu sami, da ovdje mogu reći svoje izazove i da možemo načiniti neke korake i da je, izuzev materijalne pomoći, važna i politička i moralna potpora. Saborska govornica i te kako je jedan prostor gdje se mogu tematizirati pitanja s kojima se suočavaju Hrvati u 12 država. Imamo kontakte i s Europskim parlamentom i institucijama i mislim da je važno dobro artikulirati i na dobru adresu problem plasirati, da neke stvari onda možemo zajednički rješavati«, istaknula je Vojnić.

Poruka koju su u Saboru predstavnici hrvatske nacionalne manjine dobili je da Hrvatska stoji iza njih, ne samo u smislu financijske već i političke potpore.

U svim razgovorima s predstavnicima drugih država Ministarstvo vanjskih poslova uvijek na stol stavlja pitanje položaja hrvatske nacionalne manjine.

Z. V.

Vlada usvojila Akcijski plan za manjine

Vlada Srbije usvojila je na sjednici, održanoj 28. svibnja, Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina za razdoblje 2026. – 2029. godine. Kako je istaknuo ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Demo Berisha**, usvajanje tog dokumenta predstavlja važan korak u daljnjem unaprjeđenju položaja manjinskih zajednica u zemlji.

»Ovaj dokument nije samo formalni okvir, nego konkretan mehanizam za unaprjeđenje prava nacionalnih manjina, očuvanje njihova identiteta, jezika i kulture te

ravnopravnog sudjelovanja u društvenom životu. Usvajanjem Akcijskog plana potvrđujemo da je Srbija posvećena izgradnji društva utemeljenog na toleranciji, međusobnom uvažavanju i jednakim pravima za sve građane«, rekao je ministar Berisha.

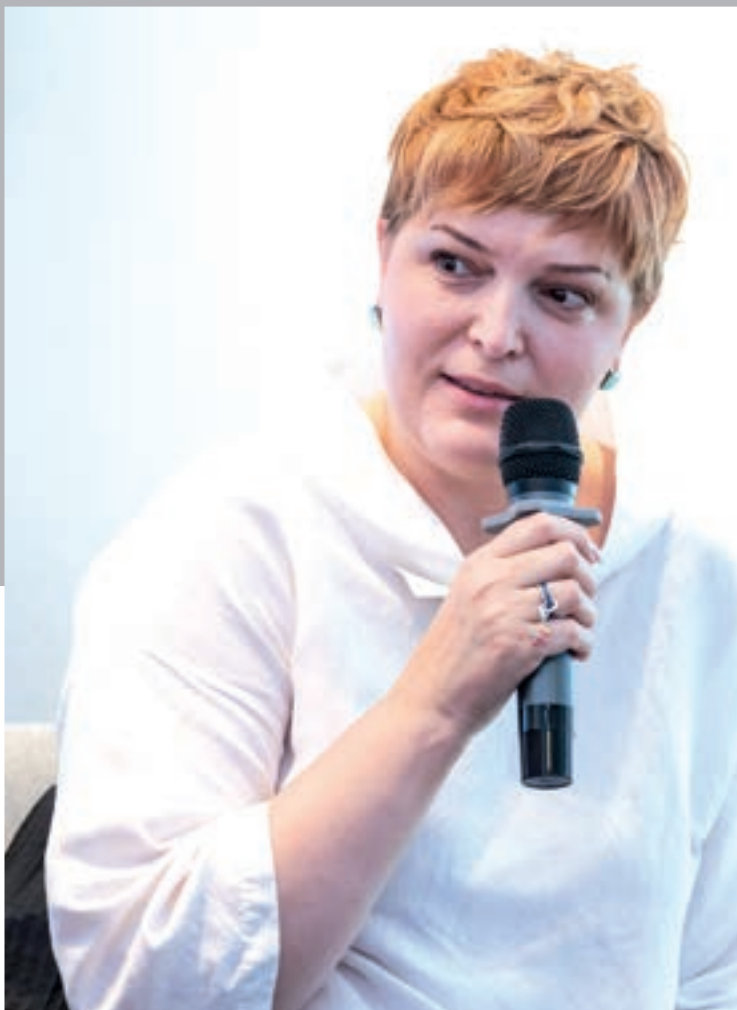
Kako je priopćilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina za razdoblje 2026. – 2029. godine obuhvaća ključna područja važna za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, kao što su kultura, obrazovanje, službena uporaba jezika i pisama, informiranje, sudjelovanje u javnom životu i zabrana diskriminacije. Njegova provedba pridonijet će jačanju institucionalnog okvira i punoj primjeni manjinskih prava.

Dokument je pripremljen kroz uključiv proces savjetovanja s predstavnicima nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, državnih tijela, organizacija civilnog društva i stručne javnosti, a na njegov sadržaj suglasnost je dala i Europska komisija.

Usvajanje Akcijskog plana potvrđuje opredijeljenost Srbije očuvanju i unaprjeđenju ljudskih i manjinskih prava, kao i ispunjavanju obveza u procesu pristupanja Europskoj uniji.

(Izvor: Tanjug)

Slavica Karačić, ravnateljica RTV Herceg-Bosne

Ne gradimo paralelni sustav, nego tražimo ravnopravno mjesto u javnom RTV prostoru

Pokušavamo popuniti prazan medijski prostor na hrvatskom jeziku, ali naprosto Hrvati nisu u istom položaju u odnosu na druga dva naroda. Državni javni RTV servisi financiraju se iz prirodnih izvora financiranja takvih medija, prikupljanjem i raspodjelom RTV pristojbi. Nama, kao mediju izvan tog sustava, unatoč što smo po strukturi javni, to nije moguće

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

U razgovoru za naš tjednik ravnateljica Radiotelevizije Herceg-Bosne **Slavica Karačić** ističe kako je ta televizija nastala zbog potrebe za kvalitetnim informiranjem na hrvatskom jeziku, koje, iako su Hrvati konstitutivan narod, nije dovoljno zastupljeno u postojećem javnom RTV sustavu. Govori i o modelu financiranja, uređivačkoj neovisnosti, suradnji s HRT-om, te važnosti potpore Vlade Hrvatske.

► **Kada je osnovana Radiotelevizija Herceg-Bosne i koji su bili ključni razlozi njezina osnivanja? Može li se reći da je nastala kao odgovor na nedovoljnu zastupljenost tema važnih za Hrvate u Bosni i Hercegovini u programima javnog RTV sustava BiH?**

Radiotelevizija Herceg-Bosne (RTV H-B) bosanskohercegovački je radiotelevizijski medij na hrvatskom jeziku. Sjedište RTV-a je u Mostaru. Osnovani smo 1. svibnja 1993. i od tog datuma imamo neprekidni cjelodnevni radijski program, a televizijski program je s emitiranjem počeo 1. srpnja 2019. U postojećem obliku nastali smo kao odgovor na nedostatak sustavno oblikovanih i primjereno emitiranih sadržaja o povijesti, kulturi, gospodarstvu, prosvjeti i tradiciji Hrvata u Bo-

sni i Hercegovini, u informativnim programima sastavnica Javnog RTV sustava BiH, odnosno u postojećim programima u Bosni i Hercegovini. Znači, nastali smo ne samo kao odgovor na nedovoljnu zastupljenost tema važnih za Hrvate u Bosni i Hercegovini i u programima javnog RTV sustava u BiH, kako ste primijetili, već i iz silne potrebe za programom na hrvatskom jeziku, jeziku jednog od konstitutivnih naroda u BiH, u javnom medijskom prostoru.

► **Tko su osnivači Radiotelevizije Herceg-Bosne i na koji se način financira njezin rad?**

Zbog potrebe i načina na koji smo nastali naši osnivači su 22 općine, grada i županije s većinskim hrvatskim stanovništvom. Jedini smo javni emiter ove vrste na hrvatskom jeziku. Financiramo se iz proračuna naših osnivača, donacija, marketinških aktivnosti te domaćih i međunarodnih projekata. Vlada Hrvatske, posredstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, velika je potpora radu RTV-a. Jedan smo od strateških projekata za Hrvate u BiH i to nas stavlja u višegodišnju projekciju proračuna hrvatske Vlade. Posljednjih godina uspijevamo proći na javnim pozivima federalnog Ministarstva prometa i komunikacije i to nam značajno popravljajući mogućnost proizvodnje vlastitog programa. Radiotelevizija je po prirodi skup projekt koji zahtijeva kvalitetan sustav financiranja. Kao javni medij, imamo izvjesna ograničenja marketinškog prostora kao i stroga pravila oglašavanja. I to je jedan razlog zašto je samoodrživost otežana. No, zahvaljujući prepoznatosti značaja našeg medija, uspijevamo zatvoriti financijsku konstrukciju.

► **S obzirom na strukturu osnivača i izvore financiranja, na koji način osiguravate neovisnu uređivačku politiku?**

Ovo pitanje može se postaviti svakom mediju, neovisno o strukturi osnivača i izvoru financiranja. Veliki je izazov struke u današnje vrijeme ostvariti i sačuvati neovisnost. A opet jedan od osnovnih ciljeva struke je neovisna uređivačka politika. O tome se u pravilu ne bi trebalo raspravljati. Financijska ovisnost nužno ne implicira uredničku ovisnost. Izborili smo se za takav odnos naših osnivača. Nije uvijek bilo lako. Jasno smo s osnivačima komunicirali naše ciljeve kao i način na koji ih ostvariti. Zadaća je javnog medija biti objektivan i neovisan i mi vjerujemo kako tu zadaću do sada uspješno ispunjavamo. Mi, kao jedini javni medij ove vrste na hrvatskom jeziku, na neki način imamo privilegij neovisnosti iako nam često neistomišljenici upravo tu neovisnost osporavaju. Naime, kako se bavimo temama od interesa za hrvatski narod u BiH, i volimo kazati za sebe kako smo »nacionalni projekt«, neovisnost nam je, u tom smislu, prirodna. Teme nam nameće naša pozicija. No, i termin neovisnost je višestruk. Iz različitih kutova može se promatrati. Kako sam kazala, nas neistomišljenici često nazivaju »stranačkim projektom«. I to je jedan od aspekata, »politička (ne)ovisnost«. Dugo nam je trebalo javnosti iskomunicirati i pojasniti našu neovisnost u tom smislu. Nekada nisam ni posve sigurna da smo uspjeli. No, vjerujem kako svojim programom svakodnevno, iznova, istu poruku komuniciramo. Mi u našoj vlasničkoj strukturi imamo gradove, općine i županije. Pa

tako i načelnike, gradonačelnike i predsjednike županijskih vlada. Sve su to osobe izabrane na demokratskim izborima i njihova stranačka pripadnost samo govori o snazi ili slabosti stranke koja ih je kandidirala. Mi ne mijenjamo vlasničku strukturu prema smjenama vlasti. Znači, mi ne biramo naše vlasnike. Bira ih hrvatski narod. A mi istinski želimo biti projekt hrvatskog naroda. Želimo popuniti prazan medijski prostor kada je hrvatski jezik u pitanju. Želimo biti informativan, objektivan medij koji ispunjava očekivanja svoje publike. Ne želimo biti samo medij za Hrvate. Želimo biti medij za sve one koji žive na prostoru Bosne i Hercegovine. Ali medij na hrvatskom jeziku. Jer takav medij nedostaje.

► **Informiranje na materinskom jeziku ustavno je pravo Hrvata kao konstitutivnog naroda u BiH. Je li bilo inicijativa da se dio prihoda za rad televizije osigura kroz RTV pristojbu?**

Bez obzira na ustavno pravo, javni servis ili sustav na hrvatskom jeziku u BiH ne postoji. Hrvati su institucionalno pokušavali kroz parlament dobiti makar kanal na hrvatskom jeziku. No, pokrenuto je pitanje vitalnog nacionalnog interesa Bošnjaka. Zamislite, jednom konstitutivnom narodu je ugrožen vitalni nacionalni interes ukoliko bi drugi konstitutivni narod imao samo kanal na svom jeziku. Mislim kako hrvatski narod u BiH nikako ne treba odustati od ustavom zajamčenih prava. Kanal na hrvatskom jeziku pri javnom RTV sustavu, odnosno treći javni servis na hrvatskom jeziku, svakako je cilj. Naš medij u ovoj formi samo je odgovor na nemogućnost konzumiranja spomenutih prava. Možda bi RTV H-B postojala i u idealnom medijskom prostoru, ali bi svakako s postavljenim ciljem i misijom bila znatno drukčija. S druge strane, težimo pravednijem društvu u kojem cijenjenje vlastitog nužno ne znači nepoštivanje i destrukcija tuđeg. Ne želim stvari postavljati u odnos »naše« i »tuđe«, ali u Bosni i Hercegovini trebamo naučiti stvari nazivati stvarnim imenom i istinski živjeti multietičnost i multikulturalnost, a ne samo deklarativno. I držati se slova Ustava. Ako se stvari hoće postaviti pravedno, a ne po sili jačeg, novi zakon bi trebao biti upravo takav, pravedan. Pokušavamo, kao što sam kazala, popuniti prazan medijski prostor na hrvatskom jeziku, ali naprosto Hrvati nisu u istom položaju u odnosu na druga dva naroda. Državni javni RTV servisi financiraju se iz prirodnih izvora financiranja takvih medija, prikupljanjem i raspodjelom RTV pristojbi. Nama, kao mediju izvan tog sustava, unatoč tome što smo po strukturi javni, to nije moguće. Postojeća regulativa ne omogućuje nešto slično. Konačni cilj hrvatskog naroda u BiH nije, kao što sam već rekla, graditi paralelni sustav već postići ravnopravnu zastupljenost u postojećem sustavu. I to bi bilo pravedno. No, kako to ne ide, volimo razmišljati kako nam RTV H-B daje makar nekakvu kompenzaciju za spomenuti problem. Tako smo u suradnji s JP EPHZHB, omogućili našoj publici donirati dragovoljni prilog za rad naše kuće. Tu svojevrstu »pristojbu« zamislili smo kao mogućnost plaćanja dragovoljnog priloga i upravo to. Mogućnost, i ništa drugo. Mogućnost izravnog sudjelovanja u stvaranju boljih uvjeta za rad bosanskohercegovačkog

medija na hrvatskom jeziku. Znači, građani, ukoliko žele, mogu pri plaćanju računa struje JP EPHZHB, uplatiti i 1 KM kao dragovoljni prilog koji bi kasnije bio prebačen na račun RTV H-B. I naravno, čekamo zakonsku reformu koja će nas smjestiti na mjesto koje nam pripada.

► **Koliko vlastitog programa producirate dnevno? Osim informativnog sadržaja, koliko prostora posvećujete temama iz područja povijesti, kulture, obrazovanja i drugim sadržajima važnim za očuvanje nacionalnog identiteta Hrvata u Bosni i Hercegovini?**

S obzirom na uvjete rada, imamo zavidnu proizvodnju programa. Samo u prošloj godini imali smo 190 izravnih prijenosa. Usredotočeni smo u svom radu na domaću proizvodnju i pravovremeno i realno informiranje. U našem programu centralno mjesto zauzima informativna emisija *Dnevnik*, a slijede je naše ostale emisije: *Vijesti*, *BAM* (poslovne vijesti), *Kompas*, *Fokus*, *Vrijeme je za goste*, *Riječ na riječ*, *Dobro je činiti dobro*, *Zdravlje na prvom mjestu* te sportski formati *Sprint* i *Portret prvaka*. U duhu društveno odgovornog poslovanja, medijski smo pokrovitelj i partner brojnih kulturnih i gospodarskih manifestacija te sportskih događanja kao što su Međunarodni sajam gospodarstva u Mostaru, Mostar Film Festival, Dani hrvatskog filma *Ivo Gregurević* u Orašju, Mediteran Film Festival u Širokom Brijegu, NAFF – Međunarodni festival animiranog filma u Neumu, *Dok teče Lašva* – međunarodni dječji festival u Novom Travniku, *Advent u Mostaru*, te brojni drugi. Strategija nam je poticati i razvijati originalnu domaću proizvodnju te nastaviti kreirati dodanu vrijednost za sve gledatelje i slušatelje. Poticati pozitivne društvene promjene kontinuirano podižući kvalitetu prezentacije sadržaja stavljajući u centar gledatelje i slušatelje kojima se obraćamo, ljudske resurse, koji su ključ

uspjeha, kao i klijente, partnere i opću javnost s kojima u zajedništvu razvijamo pozitivno društveno okruženje. Cilj nam je živjeti svoju viziju: prepoznatljivim, dinamičnim i kreativnim stilom proizvoditi društveno odgovoran, vjerodostojan i pravovremen sadržaj. Graditi povjerenje svoje publike, gledatelja i slušatelja obogaćujući im život informativnim, realnim, inspirativnim, obrazovnim i zabavnim programom. Teško je konkurirati komercijalnim medijima kojima je svrha zabava. To nije naša priča. Često čujemo komentar kako nemamo dovoljno filmova i serija. Nećemo ih ni imati. Naš temeljni cilj je imati čvrstu informativu i sadržaje koji se tiču života na našim prostorima. Također nam je cilj potaknuti i aktivno sudjelovati u promidžbi domaće tv produkcije (dokumentarne u prvom redu, ali i igrane) na hrvatskom jeziku. Tako smo relativno često koprodukcijski uključeni u razne proizvodne projekte. Naravno, dokumentarne i igrane sadržaje koje ne možemo proizvesti kupujemo. No, za sada su nam visokobudžetni noviji filmovi i serije nedostižan luksuz.

► **Kvalitetan program zahtijeva stručne ljude i suvremenu opremu. Raspolazete li danas svim potrebnim kadrovskim i tehničkim resursima?**

Ljudi su najveća i neprocjenjiva vrijednost. Iako, u današnje vrijeme je novinarstvo značajno drukčije od onog tradicionalnog. I nije lako napraviti balans između potreba i mogućnosti. Imamo sreću da Sveučilište u Mostaru proizvodi izvrsne kadrove koji se dalje, radeći u praksi izgrađuju. Uspostavili smo suradnju s Filozofskim fakultetom te omogućujemo praksu studentima novinarstva. Iz te suradnje se dogode i kasniji angažmani. Vjerujemo da smo poželjan poslodavac i da ni u budućnosti nećemo imati problema s ljudskim resursima. Kada su tehnički resursi u pitanju, tu imamo značajnu pomoć Vlade Hrvatske, ali i razumijevanje naših osnivača.

► **Kakva je suradnja s Hrvatskom radiotelevizijom (HRT)? Postoji li razmjena sadržaja, stručna suradnja ili programi edukacije zaposlenika?**

S Hrvatskom radiotelevizijom imamo potpisan ugovor o suradnji koji nam omogućuje razmjenu informativnog materijala, ali i suradnju na zajedničkim projektima. HRT nam također puno pomaže u jezičnom smislu. Tako imamo suradnju s HRT-ovom fonetičarkom, koja nam dva puta godišnje dolazi u posjet i radi treninge s našim kadrovima. Jako je to dobro i korisno. Malo nam štedi suradnja kada je dokumentarni i igrani materijal u pitanju, ali se nadam kako ćemo i tu napraviti pozitivan iskorak. Naime, nama je od izuzetnog značaja dokumentarni sadržaj, koji mi ne možemo proizvesti, na hrvatskom jeziku. Tko nam tu može biti bolji partner od HRT-a! Radit ćemo na popravljajući tih poslovnih odnosa kao i uspostaviti komunikacije sa svim zainteresiranim medijskim kućama koje medijski prostor u BiH vide na isti način kao i mi.

► **Sjedište televizije nalazi se u Mostaru. U kojoj su mjeri dopisništvima i suradnicima pokriveni ostali dijelovi Bosne i Hercegovine?**

RTV H-B istina ima sjedište u Mostaru, ali ima i centre u Kiseljaku i Orašju. Kiseljak pokriva središnju Bosnu i glav-

ni grad, a Orašje Posavinu. Imamo i dopisnike u Livnu. Imali smo dopisnika u Berlinu. Otvoreni smo za svaki vid suradnje kada je razmjena materijala u pitanju pa tako stignemo u svaki kutak Bosne i Hercegovine. Imamo također razvijenu izvrsnu suradnju i s radijskim i televizijskim kućama u BiH i susjednim zemljama. Posebno s lokalnim radijskim postajama naših osnivača. Želja nam je uspostaviti suradnju i s našim iseljeništvom.

► **Može li se danas reći da je Radiotelevizija Herceg-Bosne najznačajniji medij na hrvatskom jeziku u BiH? Na kojim platformama i područjima gledatelji mogu pratiti vaš program?**

Ne samo da možemo to reći, već posebno naglašavamo tu činjenicu. Makar kad su javni radio i televizija u pitanju. RTV H-B emitira u digitalnoj državnoj mreži i tako zemaljskim signalom pokriva cijeli prostor BiH. Prisutni smo i u svim kabelskim i telekom operaterima u BiH kao i u MAX TV-u u Hrvatskoj. Imamo također stream uživo preko naše web stranice. A prisutni smo i aktivni i na društvenim mrežama. Želimo biti prisutni na svim prostorima koji imaju potrebu za medijem na hrvatskom jeziku. Želimo osluškivati bilo naših gledatelja i ispuniti njihova očekivanja u tehničkom i programskom smislu. I nadam se kako to uspješno činimo.

► **Već šest godina nalazite se na čelu Radiotelevizije Herceg-Bosne. Došli ste iz diplomatske službe. Koliko Vam je to iskustvo pomoglo u vođenju medijske kuće i koliko je izazovno bilo preuzeti tu dužnost?**

Biti diplomat Bosne i Hercegovine bilo gdje u svijetu, još jedna je teška zadaća. Govoriti jednim glasom u ime države koja na svaku temu ima bar tri glasa, istinski je izazov. U tom smislu, prethodno iskustvo naučilo me je nositi se s izazovima koje kompleksna društva nameću kao svakodnevicu. Ulogu vođenja RTV H-B tako sam preuzela s potpunom sviješću o onome što me očekuje. Ali isto tako i s ciljem da RTV H-B bude uspješan nacionalni projekt koji će jednom konačno riješiti pitanje informiranja na vlastitom jeziku u vlastitoj državi. Nadam se da smo blizu cilja!

► **Koji su bili Vaši glavni ciljevi i prioriteti kada ste prije šest godina preuzeli vodstvo televizije? Smatra-te li da ste ih uspjeli ostvariti?**

Prioritet je svakako bio uspostaviti RTV H-B kao društveno odgovoran medij koji bi razvijao svijest o temama iz »kolektivnog zaborava« koje su nedostatkom medijskog prostora na hrvatskom jeziku naprosto izbrisane s medijskog prostora u BiH. Kad ste u nekom stanju predugo, naprosto vam to stanje postane normalno i gubite potrebu za promjenom. To je taj kolektivni zaborav o kojem pričam. Cilj je svakako biti dovoljno snažan medij koji bi takva stanja mijenjao u pozitivnom smislu. Odnosno RTV H-B bi u idealnim okolnostima trebao biti pouzdan i informativan medij koji bi zrcalio kulturna, društvena, gospodarska, politička i svaka druga razmišljanja hrvatskog naroda u BiH. Koji bi bio referentna točka za sve probleme i uspjehe koje naš narod doživljava u BiH. I ne samo Hrvati u BiH već svi građani koji žive na prostorima koje ovaj medij pokriva signalom. U idealnim uvjetima ne bismo bili

medij jednog naroda, ali bismo bili medij na jeziku tog naroda tematizirajući sve probleme koji muče sve građane BiH, bez izuzetka. Idemo k tom cilju!

► **Sudjelovali ste na Tjednu Hrvata izvan Republike Hrvatske u Zagrebu. Ondje ste, uz predstavljanje svoje medijske kuće, imali priliku upoznati modele informiranja hrvatskih zajednica u državama gdje Hrvati žive kao manjina ili u iseljeništvu. Koliko takvi mediji nadilaze informativnu ulogu i postaju važni čimbenici očuvanja identiteta zajednice?**

Ugodno me je iznenadilo prepoznavanje potrebe za organiziranjem okruglog stola na temu medija u *Tjednu Hrvata izvan Republike Hrvatske*, a u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. Iako je Bosna i Hercegovina u tom smislu specifična, jer se ne radi o manjinama ili iseljeništvu, susret s hrvatskim medijima u inozemstvu bio je izuzetno interesantan i koristan. Dobro je imati zajedničku svijest o problemima s kojima se svi pojedinačno a i kolektivno susrećemo te razvijati ideju zajedništva i na ovoj razini. Nevjerojatno je koliko se dobrih stvari može razviti iz ovakvih susreta i uz malo dobre volje. Apsolutno je uloga predstavljenih medija na spomenutom okruglom stolu šira od one informativne. To smo na susretu i nedvojbeno potvrdili.

► **Ove je godine prvi put održan Tjedan Hrvata izvan Republike Hrvatske, koji je okupio udruge, gospodarstvenike, predstavnike medija i kulturnih institucija. Koliko su ovakvi susreti važni za povezivanje Hrvata izvan domovine s Hrvatskom?**

Osim što je održavanje ovakvih susreta zakonom definirano, u praksi je izuzetno važno. Sinergijski moment, koji se na ovakvim susretima razvija, nešto je što kod malih naroda s velikim brojem iseljenih i raseljenih može napraviti silni razvojni pomak. Vjerujem kako će se kroz buduće susrete ova teza potvrditi.

► **Prošlog tjedna održana je i sjednica Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske. U uvodnim obraćanjima istaknuto je da je potpora Hrvatima izvan Hrvatske u posljednjih desetak godina povećana jedanaest puta. Kako ocjenjujete učinke te potpore i koliko ona doprinosi očuvanju identiteta, kulture i medija hrvatskih zajednica izvan Hrvatske?**

Ključna je potpora hrvatske Vlade projektima Hrvata izvan Hrvatske. Ne samo ona materijalna, već i svaka druga. Mi, kao medij, živi smo svjedoci koliko je Vlada Hrvatske, u maniri dobrog susjeda, učinila na promoviranju euroatlantskog puta BiH. Koliko je, svojim diplomatskim i lobističkim aktivnostima, podigla svijest međunarodne zajednice o situaciji u kojoj se nalaze Hrvati u BiH. Odnosno svijest o izbornim malverzacijama i iskrivljenom tumačenju Daytona. U materijalnom smislu, Vlada Hrvatske je posredstvom Središnjeg ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske financirala rekonstrukciju dnevnika studija RTV H-B te nas, kao strateški projekt Hrvata u BiH, podržava i dalje. Naš dobar rad izravni je proizvod i učinak te potpore. I jako smo zahvalni na tome.

Hrvatska nacionalna vizija predstavljena u četiri mjesta

Poziv na zajedništvo uoči izbora za Hrvatsko nacionalno vijeće

U središtu svih susreta bili su razgovori o budućnosti hrvatske zajednice, predstojećim izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće te mogućnostima daljnjeg razvoja kroz projekte, umrežavanje i jačanje zajedničkog djelovanja

Predstavljanje Hrvatske nacionalne vizije započelo je ove nedjelje u Bačkoj i Srijemu. Nakon susreta s pripadnicima hrvatske zajednice u Beregu i Monoštoru, program i ciljevi nove građanske inicijative predstavljani su i u Petrovaradinu te Rumi.

Bereg i Monoštor

U Beregu je u ponedjeljak, 1. lipnja, u prostorijama HKUD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* započelo predstavljanje Hrvatske nacionalne vizije, gdje je okupljene na početku pozdravio predsjednik Društva **Milorad Stojnić**.

Govoreći o važnosti političkog organiziranja zajednice, predsjednica nove građanske inicijative **Jasna Vojnić** istaknula je kako se promjene ne mogu ostvariti bez aktivnog sudjelovanja ljudi.

»Ne može se napraviti promjena ako se politički ne organiziramo. Tako je i u našoj zajednici. Ako mi ne izađemo na izbore za nacionalno vijeće naše zajednice, netko drugi će birati umjesto nas. Politika je oblik služenja općem dobru, tako su naučavali i pape iz kršćanske perspektive. Iako se politika često smatra prljavom i mnogima je odbojna, ako se odlučimo baviti politikom, moramo se međusobno čuvati da opstanemo jer se u politici često čuju samo glasniji i jači«, kazala je Vojnić.

Prije predstavljanja programa Hrvatske nacionalne vizije naglasila je važnost ostanka vjernim temeljnim vrijednostima.

»Ostali smo vjerni vrijednostima za kojima smo pošli. To vas molim i da se dogodi s našom Vizijom. Ne vezemo se za osobu, nego za vrijednosti i program za kojim smo krenuli«, kazala je Vojnić.

Govoreći o dosadašnjem radu Hrvatskog nacionalnog vijeća, istaknula je kako je ono tijekom proteklih osam godina preraslo okvire svojih formalnih nadležnosti te se susretalo s različitim potrebama zajednice – od pravnih i gospodarskih do konzularnih pitanja. Hrvatska nacionalna vizija, kao građanska inicijativa, prema njezinim riječima, ima mogućnost djelovati na širem području i odgovoriti na veći broj potreba hrvatske zajednice.

Posebno je naglasila važnost umrežavanja ljudi te specijalizacije udruga i institucija, kako bi se uspješnije koristile mogućnosti i potpore koje su zajednici na ras-

polaganju. Kao područja na kojima je potrebno dodatno razvijati suradnju izdvojila je poljoprivredu, gospodarstvo i kadrovsko umrežavanje.

Predstavljajući programske odrednice Hrvatske nacionalne vizije, navela je da se one temelje na vrijednostima desnog centra, demokršćanskim načelima, jačanju pozitivne percepcije Hrvata te otvorenosti za dijalog.

»Ako nas vidite za stolom s predstavnicima vlasti, to znači da smo otišli zastupati naše interese i zahtjeve. Nije isto podilaziti i držati svoju crtu te predstavljati svoju zajednicu. Ne rušimo zemlju u kojoj živimo, volimo je, ali ističemo tko smo. To nam je potrebno kako bismo se pozicionirali i u Srbiji i u Europskoj uniji«, naglasila je Vojnić.

Na kraju je istaknula kako Hrvatska nacionalna vizija svojim programima želi obuhvatiti sve naraštaje zajednice – djecu, mlade, studente, obitelji i umirovljenike.

Naglasila je i potrebu za ostvarivanjem socijalnog programa koji je u planu nakon realizacije poljoprivrednog.

U Monoštoru je predsjednica KUDH-a **Bodrog Anita Đipanov Marijanović** pozdravila okupljene na predstavljanju platforme Hrvatske nacionalne vizije slikovitom usporedbom s rastom stabla.

»Struktura drveta sačinjena je od godova. U godinama kada se drvo razvija i raste ti su godovi veći i jasno vidljivi. No, postoje i slabiji godovi, koji pokazuju da drvo tih godina nije imalo idealne uvjete za razvoj. Tako je i u našem životu. Ponekad se susrećemo s izazovima i rizicima. To drvetu daje čvrstoću, ali i nama. Izlazimo mudriji i pametniji. I mi se ove godine susrećemo s izazovom i vjerujem da ćemo izaći mudriji. Ovih dana isticala sam kako program nije samo stvar kulturnog društva, nego i cijele hrvatske zajednice«, rekla je Đipanov Marijanović.

»Poklopilo se nekoliko kockica i sada imamo snažnu potporu Hrvatske, zato smo spremni na sljedeći korak«, tim je riječima Jasna Vojnić započela predstavljanje Hrvatske nacionalne vizije u Monoštoru.

Govoreći o rezultatima ostvarenima tijekom proteklih osam godina, Vojnić je istaknula kako je značajan dio razvojnih programa bio usmjeren i prema župama, jer se velik dio vjerskog, kulturnog i društvenog života hrvatske zajednice odvija upravo uz njih. Zahvaljujući natječajima i programima prekogranične suradnje, mnoge su župe obnovljene i uređene.

»Možemo dobiti onoliko sredstava koliko možemo apsorbirati i pokazati kolike su naše potrebe. Dio ovisi o Hrvatskoj, ali dio ovisi i o nama. U Hrvatskoj sam tvrdila da nije istina da nas ima samo 400, koliko je bilo naših glasova na izborima u Hrvatskoj. Već na sljedećim izborima utrostručili smo taj broj i došli do 1.100 glasova. I to je malo, ali pokazali smo da možemo više. Sada želimo pokazati da možemo još više. Za izbore za Hrvatsko nacionalno vijeće nije potrebna domovnica, samo upis u poseban birački popis. Budimo iskreni, u ovom trenutku možemo osigurati više sredstava nego što ih možemo iskoristiti. Mnoge programe već smo dogovorili, a trenutačno radimo na području poljoprivrede. Nakon toga slijedi socijalni program koji će dodatno osnažiti zajednicu. No, moramo se bolje organizirati i pokrenuti kako bismo mogli provoditi još više programa«, rekla je Vojnić.

Govoreći o potencijalima Monoštora, istaknula je kako mjesto već sada ima prepoznatljive proizvode i sadržaje na kojima može graditi svoj razvoj.

»Imate sjajne suvenire, a izgradnjom vaše Matice dodatno ćete ojačati turističke kapacitete. To je održiv projekt. Možemo se razvijati tako da sve ostaje u našoj zajednici. Ljudi će dolaziti, a tu priču možemo stalno nadograđivati. Važno je da naše matice budu osmišljene kao samoodrživi projekti koji će dugoročno služiti zajednici. Došli smo po vašu podršku, ali i pitati vas što je vama potrebno. Prema vašim potrebama planirat ćemo kapitalne projekte kojima ćemo se baviti u narednom razdoblju«, zaključila je Vojnić.

Predstavljajući program, objavila je da će biti nositeljica liste za izbor Hrvatskog nacionalnog vijeća, a svako mjesto imat će priliku dati svoje predstavnike na toj listi.

Petrovaradin i Ruma

Predstavljanje Hrvatske nacionalne vizije nastavljena je 2. lipnja u Srijemu, najprije u Petrovaradinu, a zatim i u Rumi.

U Rodnoj kući bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu okupljeni pripadnici zajednice imali su priliku upoznati se s razlozima osnivanja Hrvatske nacionalne vizije, njezinim temeljnim načelima te ciljevima koje ovaj politički pokret hrvatske zajednice u Srbiji želi ostvariti. O tome je govorila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća Jasna Vojnić.

»Danas se u Petrovaradinu osjetila dobra energija i ono što je još važnije: vidjela se želja ljudi da razmišljaju o budućnosti naše zajednice. Hrvatska nacionalna vizija nije gotov dokument nego poziv na razgovor, suradnju i zajedničko promišljanje razvoja. Drago mi je što su Petrovaradinanci pokazali da imaju ideje, odgovornost i jasnu želju da budu dio tog procesa«, poručila je Jasna Vojnić.

O značaju predstojećih izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina u Srbiji govorio je upravitelj Zaklade Spomen-dom *Josipa bana Jelačića* **Goran Kaurić**, naglasivši kako će hrvatska zajednica ove godine prvi put neposredno birati svoje predstavnike.

»Ova godina je povijesna za sve nacionalne manjine u Srbiji, ali za hrvatsku zajednicu izuzetno jer su koncem godine izbori za nacionalna vijeća. Prvi put hrvatska zajednica izlazi na izbore neposredno, što znači da će se kandidirati izborne liste i pojedinci, a svaki Hrvat koji ispunjava uvjete moći će osobno glasovati za onu listu za koju procijeni da može pomoći u razvoju zajednice. Zato pozivam sve Hrvate u Vojvodini i Srbiji da vrlo složno stanu uz program Hrvatske nacionalne vizije i da skupa i zajedno na izborima koji su pred nama ostvarimo ono što želimo, a to je prosperitet hrvatske zajednice.«

Predstavljanje Vizije potom je održano i u Rumi, u prostorijama HKPD-a *Matija Gubec*, gdje su se okupili pripadnici hrvatske zajednice iz tog kraja. Okupljenima se obratio predsjednik Društva **Zdenko Lanc**, osvrnuvši se na suradnju s Hrvatskim nacionalnim vijećem i projekte ostvarene tijekom posljednjih godina.

»Želim zahvaliti Jasni Vojnić koja je svojom snagom i svojom prisutnošću uspjela okupiti nas i za sve što je učinila za nas kao predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća – od pružanja snažne podrške projektu prekogranične suradnje, zahvaljujući kojem smo uspjeli obnoviti ovu našu dvoranu, pa do najvećeg značaja za Rumu, a to je što smo izabrani da budemo jedna od sedam matice. To je zato što postojimo i održavamo entuzijazam ljudi koji se okupljaju svakoga dana. Jasna, hvala na svemu tome i što ste nas prepoznali.«

Govoreći o razlozima osnivanja Hrvatske nacionalne vizije, Jasna Vojnić je istaknula kako se hrvatska zajednica nalazi pred važnim razdobljem uoči izbora za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća. Ujedno je podsjetila na rezultate ostvarene tijekom proteklih osam godina te na izazove s kojima se zajednica danas suočava.

M. V. R.

Cro-Fond objavio natječaj za potporu poljoprivrednicima iz hrvatske zajednice u Srbiji

Za razvoj poljoprivrede dva milijuna eura

Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji *Cro-Fond* objavila je javni natječaj za financiranje i provedbu projekta »Program razvoja poljoprivrede hrvatske zajednice u Republici Srbiji«, temeljem ugovora o financijskoj potpori potpisanog sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Za financiranje poljoprivrednih programa Vlada Republike Hrvatske izdvojila je sredstva u ukupnom iznosu od 2.000.000 eura.

Natječaj je, kako se navodi, nastavak potpore Hrvatima u Republici Srbiji, s ciljem jačanja njihove ruralne prisutnosti, ravnomjernog razvoja hrvatske zajednice, modernizacije proizvodnje i povećanja konkurentnosti poljoprivrednika. Među ciljevima su i motiviranje mladih za ostatak na selu, promocija intenzivne biljne proizvodnje, kao i promicanje održivosti i demografske stabilnosti hrvatske zajednice u Srbiji. Na natječaj se mogu prijaviti pravne osobe sa sjedištem u Republici Srbiji, kao i fizičke osobe s prebivalištem u Srbiji, pod uvjetom da su registrirane u poljoprivredi u skladu s važećim propisima. Minimalni iznos potpore je 500 eura, dok je maksimalni iznos potpore 10.000 eura u dinarskoj protuvrijednosti. Intenzitet potpore može iznositi do 90 posto prihvatljivih troškova projekta, uz obvezno sudjelovanje korisnika od najmanje 10 posto. PDV se ne priznaje kao prihvatljiv trošak.

Bespovratna sredstva mogu se koristiti za nabavu opreme i strojeva u ratarstvu, stočarstvu, povrtlarstvu, vinogradarstvu i voćarstvu, uključujući poljoprivredne strojeve snage do 75 kW, mehanizaciju za obradu zemljišta, sjetvu, zaštitu bilja, gnojidbu, transport, kao i opremu za skladištenje i pripremu stočne hrane. Potpora se može dobiti i za nabavu plastenika, sustava za navodnjavanje, mreža za zasjenjivanje i druge opreme. Program obuhvaća i ulaganja u višegodišnje nasade, poput sustava za podupiranje i ograđivanje, opreme za navodnjavanje, alata za voćarsku proizvodnju, kao i sustava za zaštitu od tuče, zasjenjivanje i zaštitu od mraza. Predviđene su i potpore za stvaranje proizvoda s većom dodanom vrijednošću, odnosno za opremu za obradu proizvoda životinjskog podrijetla, voća i povrća, uljanih kultura i vinove loze. U natječaj su uključeni i pčelari, koji sredstva mogu koristiti za košnice, kontejnere, opremu za preradu, pakiranje i skladištenje pčelinjih proizvoda, kao i za vozila i prikolice za prijevoz pčelinjih društava. Prihvatljivi su troškovi poljoprivrednih strojeva i opreme nastali tijekom provedbe projekta, kao i troškovi nastali prije raspisivanja

natječaja, u razdoblju od 1. lipnja 2025. godine do njegova zaključenja, ukoliko su izravno povezani s projektom. Sredstva se ne mogu koristiti za pokrivanje dugovanja, bankarske troškove, kamate, carinske i administrativne pristojbe, vlastiti rad, redovno održavanje, amortizaciju, rabljene strojeve i opremu, troškove transporta, jamstva, nepredviđene troškove, kao ni za kupnju ATV traktora.

Podnositelji prijave moraju biti upisani u Registar po-

ljoprivrednih gospodarstava najmanje šest mjeseci prije objave natječaja. Za fizičke osobe uvjet je pripadnost hrvatskom narodu u Republici Srbiji i prebivalište u Srbiji, dok kod pravnih osoba ovlaštena osoba za zastupanje mora pripadati hrvatskom narodu i imati prebivalište u Republici Srbiji. Prijavitelji također moraju imati uredno financijsko poslovanje i ne smiju za istu namjenu već koristiti druga javna sredstva.

Prijave će se bodovati prema više kriterija, a maksimalan broj bodova je 100.

Prijave se podnose obvezno u elektroničkom i papirnatom obliku. Obrasci su dostupni na mrežnoj stranici *Cro-Fonda* (www.crofond.rs), a papirnate prijave šalju se na adresu Fondacija *Cro-Fond*, Preradovićeve 11, 24000 Subotica, s naznakom »Za Program razvoja poljoprivrede hrvatske zajednice u Republici Srbiji«. Elektroničke prijave šalju se na adresu natjecaji@crofond.rs. Rok za podnošenje prijave je 3. srpnja 2026. godine, a dodatne informacije mogu se dobiti putem telefona +381 64 6590 633 ili e-maila ured@crofond.rs.

I. U.

Djeca i njihovi uzori

Ako mislite da znate zašto vlakovi u cijeloj Srbiji i na malobrojnim prekograničnim linijama nisu prometovali 23. svibnja ove godine – a to je, pogađate, bio dan kada je održan veliki građanski prosvjed na beogradskoj Slaviji – onda ili o tome imate vlastitu teoriju ili pak vjerujete priopćenju *Infrastruktura željeznica Srbije*. Bilo što da je u pitanju, u krivu ste. Jedini koji zna pravu istinu i koji ju je – mimo službenog priopćenja – podijelio s javnosti je glavni urednik *Informera* **Dragan J. Vučićević**, koji je uživo u studiju rekao kako vlakovi ne prometuju zato što su pokradeni bakarni kablovi. »A znate ko to krađe? Pa Romi blokaderi«, rekao je najpoznatiji istraživački novinar na ovim prostorima. Ako se, pak, pitate kako Dragan J. Vučićević to zna, e to je dobro pitanje, a odgovora može biti nekoliko: ili je sam nekim čudom svjedočio inkriminiranoj radnji, ili mu ju je priopćila osoba od visokog povjerenja, ili je i dalje pod dubokim dojmom **Bate Stojkovića** s kraja filma *Ko to tamo peva* ili je vjernik-fanatik univerzalnog boga Šovena, što je i najvjerojatnije ako je suditi po njegovom odnosu spram Albanaca, Bošnjaka, Crnogoraca, Hrvata, Engleza, Nijemaca, Finaca i općenito manjih ili većih grupa ljudi koje iskonski ne podnosi ili pak prirodno ne razumije. Bilo što da je u pitanju, za svakog javnog tužitelja – isključujući naše – takav iskaz (a on ih je napravio nebrojeno do sada) podložan je kaznenom gonjenju zbog širenja nacionalne, rasne ili vjerske mržnje.

Ali, ako ćemo pravo, nije spomenuta pojava izuzetak kada se – zbog stereotipa, predrasuda ili brižljivo njegovanog rasizma i šovinizma – za neki prekršaj bez ikakvog znanja o njemu, a još manje dokaza, iz usta »inače pristojnih« ljudi može čuti baš ono Stojkovićevo »zna se ko tu krađe«. Otelu se to i takvim moralnim gromadama kao što je gradonačelnik **Stevan Bakić** kada su mu se prošle zime u jednom opuštenom trenutku pričinile ustaše među nama, pa kud se ne bi otelo i Gradskom odboru Demokratske zajednice vojvođanskih Mađara, i to povodom događaja koji se stvarno zbilo i kada su i akteri u njemu identificirani. A povod za njihovu reakciju je... Pa, ovisi iz kog se kuta gleda.

Ako se gleda iz perspektive uzvišenih osjećaja, kojima vjetar u leđa daje i zakon, i obrazovanje, i mediji, i kućni odgoj..., onda je i retorika takva. Ako se, dakle, gleda isključivo tako – a najveći broj reakcija upravo je na taj način intoniran – onda je za događaj čiji su vinovnici učenici

subotičke Tehničke škole *Ivan Sarić* ostala jedino nada da će se na njega na sudu gledati kao na incident u kom su sudjelovali mlađi punoljetnici ili pak stariji maloljetnici. Riječ je, naravno, o trganju mađarske zastave s ramena jednog srednjoškola i njezinom kasnijem paljenju.

I koliko god ovaj događaj, koji se zbilo prošloga petka, 29. svibnja, bio za osudu i brojna pitanja o motivima za taj čin i njegovim izvorištima, nekakva mjera u iznošenju vlastitih stavova, emocija, apela ili osuda mora se ipak imati. Ali, dim iz takve svetinje – kakva nacionalna zastava za nekoga jeste – dovoljno je jak da i u onome koji o tome govori raspiri verbalni plam ravan svakodnevnim

mantrama Dragana J. Vučićevića. Kako, inače, drugačije objasniti otvoreno pismo subotičkog DZVM-a gradonačelniku i njegovoj zamjenici **Cilli Góli** zbog neoglašavanja u povodu ovoga incidenta u kojem se navodi i to da su »dvojica učenika srpske nacionalnosti oduzela mađarsku zastavu jednom maturantu mađarske nacionalnosti«?

Nije ovdje pitanje znaju li u subotičkom DZVM-u nacionalnu pripadnost napadača, nego je pravo pitanje zašto je to bit-

no? Ide li, recimo, uz bok samom činu otimanja i paljenja zastave i nacionalna pripadnost napadača? Ako ide, po kojoj tarifi: koliko se dodatno razrezuje ako su počinitelji srpske, a koliko ako su hrvatske, romske, bošnjačke ili neke druge nacionalnosti? Ako ide, zašto skupa s tim ne ide i za koga počinitelji navijaju, koji im je omiljeni glumac ili pjevač? A ako sve to nije bitno, a za svakoga normalno-ga nije, zašto se onda spominje kada je to, uzgred rečeno, i zakonom zabranjeno, pa shodno tome, i prekršajno a možebitno i kazneno djelo?

Konačno, samim navođenjem nacionalnosti počinitelja kaznenog djela – za koje dio javnosti tvrdi da nije ni točna – obesmišljava se sama reakcija na opravdano uznemirenje zbog nacionalno motiviranog (ne)djela i stavlja se u ravan onih koji su to učinili. Nešto slično poput osude ovoga čina ministra prosvjete **Dejana Vuka Stankovića** kojemu ne smeta što u Vladi sjedi s kolegom (ministar informiranja **Boris Bratina**) koji je poznat po tome da je također zapalio zastavu. I to ne jedne, nego 27 država u sastavu Europske unije. Gledaju djeca svoje uzore. I čekaju poziv u Pionirski park.

Z. R.

FOTO: Ilustracija

Petar Vukov iz Subotice proizvodi šparogu

Egzotična kultura na bačkoj zemlji

»Šparogom se u proljeće možemo čistiti od toksina nagomilanih u organizmu tijekom zime«, napominje naš sugovornik koji, skupa sa suprugom, ovu biljku uzgaja na pola hektara zemlje u Maloj Bosni

Proizvođači šparoge nisu česta pojava na našim prostorima. Jedan od njih je **Petar Vukov** iz Subotice. Ovaj građevinski inženjer po struci, ali i inovator, već više od tri desetljeća bavi se uzgojem te, za naše krajeve, još uvijek egzotične, ali veoma zdrave biljke.

Povratak zemlji

Ova priča o šparogi indirektno je započela 1991. godine, kada je našem sugovorniku vraćena »didovina« – konfiscirana zemlja na Verušiću. Tamo je i započeo s uzgojem šparoge. Kasnije je plantažu preselio na novi salaš, odnosno poljoprivredno gospodarstvo u Maloj Bosni, nadomak riječice Čik.

»Nisam se mogao baviti poljoprivredom poput okolnih gospodarstava koja su imala mehanizaciju i iskustvo, već sam morao pronaći nešto drugo. Šparogu sam prvi put vidio 1994. godine na tržnici kod jednog prodavača iz Bajše. On je sjeme donio iz Italije, gdje je odlazio u lov. Bila je to zelena šparoga sorte *mary washington* i od njega sam je nabavio«, prisjeća se Vukov.

Kako bi se upoznao s ovom biljkom i njezinim uzgojem, nabavio je stručnu literaturu s Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu.

»Te 1994. krenuli smo 'grlom u jagode', sa znanjem iz knjiga i bez tržišta. Šparoga se ne sadi iz sjemena, već iz rasada. Biljka se njeguje otprilike četiri godine da bi stasala. Nakon toga može se eksploatirati deset do četrnaest godina, odnosno tada imate samo berbu«, pojašnjava on.

Uzgoj i berba

Šparoga je višegodišnja biljka iz roda asparagus. Neke vrste uzgajaju se za jelo, a neke kao ukrasne biljke. Vukovi je danas uzgajaju na pola hektara zemlje.

»To je mediteranska biljka koja ne voli hladnoću, pa se sadi dublje, 15 centimetara i više, kako bi se zimi zaštitila od mraza. Zelena šparoga uzgaja se od Španjolske i Italije do južne Francuske, dok se bijela gaji u sjevernijim dijelovima Europe. Zelena, koju mi uzgajamo, okusom je najbližija grašku, dok bijela podsjeća na mladu kelerabu«, priča Vukov.

Sezona berbe, a time i prodaje, počinje krajem travnja i traje nešto više od četrdeset dana, do početka lipnja. Bere se svakodnevno jer biljka nakon rezanja izdanaka vrlo brzo izbacuje nove. Tijekom jedne sezone može dati i dvadesetak novih izdanaka.

»Prema knjigama, šparoga može dati velike prinose, ali pod uvjetom da dobije punu agrotehniku. Međutim, nisam pretjerano pristalica toga, pogotovo nekih 'puhanja'. Mi smo je zasadili na zemlji dobro pognojenoj

stajnjakom i svake tri do četiri godine dodamo još malo. Nemam velike prinose, ali zato imam dobar okus. Moram je prskati protiv korova, jer ako to ne radite, šparoga sama sebe zakorovi. To se uglavnom radi nakon berbe. Tako imam samo glavne grmove koji svake godine donose nove izdanke. Što se zaštite tiče, ima ona i svoj šparoginu muhu, ali to nije toliko štetno da bih koristio insekticide«, kaže naš sugovornik.

Od mehanizacije koristi mali motokultivator, prskanje obavlja ručno, a najveći problem je, kako kaže, »kičma«

prilikom berbe. Kada je riječ o klimatskim promjenama i porastu temperatura, šparoga dobro podnosi sušu, iako tada daje manji prinos. Najviše joj odgovara toplo proljeće, kada daje i više roda. Razvija se tek na temperaturama iznad 12 stupnjeva.

Plasman na tržnici

Vúkovi šparogu prodaju na Mliječnoj tržnici u Subotici i, kako Petar tvrdi, imaju svoje stalne kupce. Ove sezone cijena je bila 800 dinara za kilogram.

»Koliko je meni poznato, u Subotici nemam konkurenciju među proizvođačima. Kupci su nam uglavnom ljudi koji poznaju ljekovitu i nutritivnu vrijednost šparoge. Pokušao sam višak zamrzavati i prodavati zimi, ali nije išlo jer ljudi ipak više vole sezonsko povrće. No, uglavnom sve što uberemo odmah i prodamo. Drago mi je što sam unio nešto novo u prehranu svojih sugrađana«, kaže Vukov.

Posljednjih mu godina, kako napominje, konkurenciju predstavlja jedan trgovački lanac.

»Taj trgovački lanac ima niže cijene kada im je šparoga na akciji. Međutim, riječ je o šparogi iz uvoza. Priroda

daje odgovore na naše zdravlje u našoj okolini, po jednoj teoriji to je otprilike u krugu od 80 kilometara od mjesta gdje živimo. Po toj teoriji, nama ništa izvan toga kruga, pa tako ni šparoga, nije lijek«, smatra on.

Kao jelo i kao lijek

Šparoga se koristi u prehrani kao zdravo i ukusno povrće. Njezini izdanci mogu se kuhati, peći ili dodavati salatama i juhama. Bogata je vitaminima, mineralima i vlaknima.

»Mislim da naši kupci najviše vole juhu od šparoge, koja se priprema slično kao juha od graška. Pravi se i varivo, salata...«, navodi Petar.

Nutritivno je veoma bogata biljka – sadrži mnogo vlakana, vitamina i antioksidansa. Povoljno djeluje na probavu, izlučivanje viška tekućine i zdravlje srca, a zahvaljujući probioticima može pomoći i crijevnoj mikroflori. Kao »hranu bogova« poznavali su je još stari Egipat, Grčka i posebno Rim.

»Šparogom se u proljeće možemo čistiti od toksina nagomilanih u organizmu tijekom zime«, napominje naš sugovornik.

Od iduće sezone Petra i njegovu suprugu u uzgoju šparoge zamijenit će sin i snaha – i to u novom šparoginjaku.

»Supruga i ja više se ne možemo baviti ovime. Šparoginjak je trebalo obnoviti i pitali smo se što dalje. Kako imamo tržište, sin će nastaviti ovaj posao. Za novi šparoginjak ove smo godine pripremili 3.500 sadnica«, kaže Petar, koji je ujedno i pčelar, proizvođač bukovače i drveća paulovnije.

Prema ocjenama stručnjaka, tržište šparoge u Srbiji još je uvijek malo, ali posljednjih godina raste. Sve više ljudi kupuje šparogu zbog zdrave prehrane, pa raste i interes za njezin uzgoj i prodaju. Najveća potražnja je u većim gradovima, restoranima i supermarketima.

D. B. P.

Iz povijesti grada

Prvi rumski liječnici

Prvi školovani liječnici u Rumi bili su **Anton Furjaković** i njegov sin **Ernest Furjaković**. Živjeli su i djelovali u Rumi, gdje su i umrli. Grobovi obojice nalaze se i danas na gradskom katoličkom groblju.

Anton Furjaković

Doktor Anton Furjaković rođen je u Petrovaradinu 1782. Prije dolaska u Rumu bio je »fizik« (nadzorni liječnik kojega postavlja vlast) u Srijemskim Karlovcima. U Rumu je došao 1816. godine nakon što je 30. travnja imenovan za sekundarnog županijskog fizika, čije je sjedište bilo u Rumi. Prvi fizik bio je u Vukovaru. Organizacija zdravstvene službe u srijemskoj županiji bila je vezana za epidemiju pjegavca s kraja 1813. i početka 1814. godine, koja se pojavila među zarobljenim Francuzima i Talijanima iz Napoleonovih ratova, stacioniranim u Irigu i Rumi. Tada su u Rumi umrla 92, a u Irigu 120 zarobljenika. Od te 1816. Ruma stalno ima diplomiranog doktora medicine.

Nakon smrti redovnog županijskog liječnika iz Vukovara, doktora **Budaija**, koji je poznat i u medicinskoj literaturi zbog sudjelovanja u suzbijanju iriške kuge, doktor Furjaković je sa sjedištem i dalje u Rumi, i na tom položaju ostaje do mirovine, 1846. Za njega se još zna da je bio magistar »porodiljstva«. Umro je 1847. u Rumi. Na njegovom nadgrobnom spomeniku nalazi se zanimljiv epitaf u kojem se o njemu govori kao o »neumornom pomagaču i utješitelju napaćenog čovječanstva«.

Ernest Furjaković

Doktor Ernest Furjaković, sin Antona Furjakovića, naslijedio je očevu profesiju. Rođen je 1811. godine u Srijemskim Karlovcima, dok mu je otac tamo službovao. Medicinski fakultet završio je u Pešti 1838. Doktorirao je kirurgiju, a položio je i dodatne ispite za magistra »opšteg lekarstva« i magistra »porodiljstva«. Radio je prvo

kao počasni fizik (od 1838. godine), potom i kao županijski fizik, a na kraju i kao općinski liječnik u Rumi. Jedna njegova prijava magistratu ilustrira ondašnje prilike u Rumi. U prijavi se navodi kako sapundžije bacaju pepeo od luga na ulicu i njime ispunjavaju pliće jame na putu, a koji se po suhom vremenu pretvara u prašinu opasnu po ljudsko zdravlje. Općinska vlast je nakon ove prijave reagirala i naložila sapundžijama da očiste bačeni lug s puta. Doktor Ernest Furjaković umro je u Rumi 1889. gdje je i pokopan.

M. M.

Gubec na Tjednu Hrvata

U okviru *Tjedna Hrvata izvan Republike Hrvatske* u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu, nositeljici programa, održana je radionica »Igračka u srcu«, na kojoj su djeca izrađivala tradicijske igračke inspirirane hrvatskom kulturnom baštinom.

Uz djecu iz Zagrebačkog folklornog ansambla *Ivan Goran Kovačić* i mađarskog Koljnofa, u ovom programu sudjelovala su i djeca iz HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavan-kuta.

»Potrebno je da djeca osjete koja je njihova matična domovina, da s tim odrastaju, da znaju odakle dolazimo

i gdje pripadamo. Uostalom, na djeci i mladima svijet ostaje. To je naša budućnost i veoma je važno da je izgradimo u dobrom smjeru. Važno je djecu dovesti ovamo kako bi bila prisutna, kako bi se radovala i vidjela koliko su ovdje dobrodošla«, kazala je za *Glas Hrvatske* predsjednica HKPD-a *Matija Gubec Mira Tumbas*.

Program je okupio oko 600 djece. Organizatori ističu kako je upravo uključivanje djece i mladih jedan od ključnih preduvjeta za očuvanje hrvatskoga identiteta, jezika i kulturne baštine među budućim naraštajima Hrvata izvan Hrvatske.

Salašari somborski na panelu o sportu

U okviru programa *Tjedan Hrvata izvan Republike Hrvatske* održan je u kongresnoj dvorani Ministarstva mora, prometa i infrastrukture okrugli stol »Sport i Hrvati izvan Republike Hrvatske – identitet, sustav i povezanost«. Panelisti iz svijeta sporta, znanosti i institucija govorili su o ulozi sporta u povezivanju hrvatskog iseljništva s domovinom, ali i o suradnji kroz zajedničke projekte. Među sudionicima bila je i veslačka ekipa HKUD-a *Vladimir Nazor – Salašari somborski*. Pročelnik sportske sekcije i kapetan veslačke ekipe **Gašpar Matarić** na okruglom stolu govorio je o 90 godina dugoj tradiciji sportskih aktivnosti u Društvu koje ove godine obilježava 90. obljetnicu.

Dunja Šimić, svestrana i aktivna članica hrvatske zajednice

Tradicija, kultura, obrazovanje – osobno ispunjenje

»I kultura i njegovanje tradicije za mene su osobno ispunjenje. Radim ono što volim i radim za ljude, tj. narod koji volim. Svojim angažmanom potičem i druge da se na neki uključe, makar da kažu – ako ti nešto treba, tu sam«, ističe Dunja Šimić

Kao pripadnica mlade generacije bunjevačkih Hrvata, **Dunja Šimić** od najranijeg djetinjstva, uz podršku svoje najbliže obitelji, aktivno sudjeluje u očuvanju i njegovanju bogate kulturne baštine svog naroda. Završetak studija u Osijeku za nju ne znači samo kraj jednog važnog životnog poglavlja, već i kartu za povratak u rodnu Suboticu, jer sve što je do sada utkano u nju – tradicija, kultura, obrazovanje, želi prenijeti na buduće generacije.

Ljubav prema nošnji i folkloru

Dunja Šimić nije imala ni godinu dana kada je dobila svoju prvu šlingovanu haljinicu i kapicu i kada su je roditelji – **Dajana** i **Davor Šimić** poveli sa sobom na *Dužijancu*. No, inicijator toga bila je njena *nana Ružica Šimić*, koja ima posebnu ulogu u Dunjinom odrastanju u tradicijskom duhu.

»Ona je sve pripremila i postarala se da me obuču. Kako sam rasla, nastavila je voditi računa o tome, pa bi dio nošnje posuđivala, a dio dopunjavala s nekim dijelovima koji su joj ostali od njene mame i *majke*. Također mi je napravila i prvu suknju koju je naslijedila od svoje mame, i danas je imam i prilagodila sam je da je i sada mogu nositi. Nismo imali puno svoje nošnje, kombinirali smo, ali se trudila da svaki put nešto nađe i svake godine sam bila u povorcik«, kaže Dunja koja je uz *nanu* ne samo zavoljela nošnju, već je jako voli i obući.

»Nikada neću zaboraviti *Dužijancu* 2007., lila je kiša, ali nije bilo pitanje hoću li se obući u nošnju, to se podrazumijevalo. Kao mala, kad sam bila kod *nane*, stolice sam oblačila u nošnju, štirkale smo suknje da bih ja postavljala koreografije. Tako sam se igrala kod nje, jer nije bilo drugog, a i uživala sam u tome. To sam vremenom prenosila i na prijateljice pa bih ih zvala da budemo kerske *kraljice* i onda bi im *nana* pomogla oko nabavljanja šlinga. Zaista se volim obući i ne mogu nekima objasniti kako je to stajati u nošnji neprestano pet sati i ne osje-

titi umor ili opterećenje zbog toga. Jednostavno ne razmišljam o tome, to mi je prirodno, kao da sam obukla traperice i majicu. Sada se i ja angažiram kada nekom treba nošnja, primjerice kad mi je prijateljica **Katarina Piuković** bila bandašica 2022., otišla sam u Zagreb u Posudionicu vidjeti što imaju, ali na kraju sam drugdje našla prekrasan komplet za nju, star više od 120 godina«, priča dalje Dunja.

Osim prema nošnji, veliku ljubav gaji i prema folkloru.

»Na folklor sam krenula kao mala, još dok su se probe držale u vrtiću. To je onda prešlo u HKC *Bunjevačko kolo*, međutim u međuvremenu sam krenula na tamburu u Muzičku školu. Sve je to meni bilo super zbog druženja, ali se baš nisam pronašla u tome. No, mama i tata su rekli da to što se počne, mora se i završiti. Tako da sam prestala s folklorom zbog obveza i završila osnovnu Muzičku školu na odsjeku tambure kod profesorice **Mire Temuno-**

vić. Tog dana kada sam dala posljednji ispit iz tambure, rekla sam profesorici da je to to, što je ona negdje već i znala, pokupila sam stvari i otišla na probu na folklor. To je bio kraj osmog razreda i na folklor sam išla četiri godine, tj. dok nisam otišla na studije. Moram priznati da mi je razdoblje dok sam išla u gimnaziju i igrala folklor do sada najljepše zbog druženja, putovanja, koja su mi ostala u prelijepom sjećanju.«

Dužijanica kroz cijeli život

S nepunih godinu dana Dunja je bila dio povorke središnje žetvene svečanosti *Dužijanica* u Subotici, 2023. godine bila je bandašica, a od prije mjesec dana je na Izornoj skupštini UBH-a *Dužijanica* postala članica ove udruge, kada je izabrana i za članicu Organizacijskog odbora ove manifestacije.

»Bila mi je jako velika želja da budem bandašica, ali sam mislila da je možda problem što sam jedinica, da postoje neki zahtjevi, no izgleda da je bio primijećen moj angažman. Uvijek sam bila uz roditelje i *nanu* koji su bili aktivni u ovoj manifestaciji, kao i u Velikom prelu, i pomagala sam im u njihovoj organizaciji koliko sam mogla. To mi sada jako puno znači jer mogu od toga nešto primijeniti kada mi se ukažu prilike da i sama nešto uradim. Primjerice, kad je bila *Dužijanica* u Novom Sadu zvali su me da organiziram vodiče koji će biti zaduženi za skupine sudionika. Nismo ih vodili po gradu, ali je bilo važno znati u svakom momentu gdje su i da ih uputimo u program. Također, s neolicinom mojih prijateljica u posljednje dvije godine u ime UG-a *Hrvatski Majur* organizirale smo *Prelo mladih*. Sve radimo kao što se radi za *Veliko prelo*, ali radimo same i puno nam znači kada vidimo prepunu dvoranu od 250 mladih koji vole svoju tradiciju i rado sudjeluju u tome«, ističe Dunja.

U obrazovanju i nastavi na hrvatskom

Dunja Šimić je među rijetkima koja je završila cijeli ciklus obrazovanja na hrvatskom – od vrtića, osnovne i srednje škole u Subotici, pa do fakulteta u Osijeku i vema je sretna zbog mogućnosti školovanja na materinskom jeziku.

»Roditelji se ni u jednom momentu nisu premišljali oko toga, zbog čega sam im zaista zahvalna. Kao jedinici mi je to značilo jer sam puno vremena provodila među vršnjacima, družila se s njima u školi i izvan nje, kasnije na orkestru, folkloru i na putovanjima (Prvić, Cres, Novi Vinodolski...). Često sam razmišljala kako je onima koji poslije osnovne upišu srednju ili fakultet na srpskom, kako im je prebaciti se s hrvatskog i mislim da je lakše onima koji se cijeli ciklus školuju na istom jeziku. Zaista sam uživala tijekom školovanja i želim nastaviti to promovirati među djecom.«

Preko Hrvatskog nacionalno vijeća bila je angažirana i u programu *Profesionalna orijentacija*.

»Budući da sam u sedmom osnovne i u trećem srednje prošla te testove, iz HNV-a su me pitali da pomognem

oko ispravka testova, a vremenom, nakon što sam upisala i fakultet, pomagala sam i oko njihove provedbe, te sudjelovala u nekim radionicama. Ove godine četvrti put idem u Novi Vinodolski sa sedmašima i jako mi je drago što mogu pomoći mladima koji ne znaju kuda bi krenuli. Ne tjeramo ih ni na što, trudimo se biti prijatelji s njima, da nam se otvore i da nam kažu što osjećaju, jer nekada im je dovoljno samo saslušati ih. To nije biti samo voditelj radionice, paziti na njih, gledati što rade, nego biti im prijatelj, biti uz njih pred važnom životnom odlukom«, kaže Dunja koja je godinama bila i sudionica, a potom i animatorica u *Etno kampu* Hrvatske čitaonice.

Nakon osnovne i srednje škole, podrazumijevalo se, ističe ona, da će nastaviti studije u Hrvatskoj.

»Imala sam veliku želju za Zagrebom, *dida Jašo* je tamo završio fakultet i rekla sam da ću ja biti sljedeća. Međutim, ja i Zagreb se baš nismo 'našli' i ubrzo po upisu na drugu godinu Učiteljskog fakulteta javila sam roditeljima da želim biti bliže. Prebacila sam se na Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku i to je bio zaista dobar izbor, jer s tim fakultetom surađuju i HNV i ZKVH i jako su me lijepo primili. Njihov program se u odnosu na ovdašnji razlikuje u nekoj mjeri, imala sam puno više prilika obići brojne škole i razne obrazovne centre.«

Što se tiče studija, sve ispite je položila, master rad na temu »Kulturna baština kroz izvannastavne aktivnosti odnosno Dužijanica malenih« je gotov i uskoro joj predstoji njegova obrana. Vezano za njegovu temu kaže kako joj je bilo važno da tamošnjim profesorima rad ostane zabilježen, da saznaju nešto o Hrvatima Bunjevcima i da može spojiti kulturu i obrazovanje, tj. ono što ona najviše voli.

Ističe kako se povratak u rodni grad nakon studija podrazumijevao, tj. kako joj je uvijek bila želja da se vrati.

»To je i jedan od razloga zašto sam iz Zagreba prešla u Osijek, da budem bliže, da mogu češće doći jer mi je bilo važno i da tijekom studiranja budem aktivna u zajednici na razne načine i da na neki način budem i vidljivija za budući posao i za sve što me čeka, a sačekalo me«, navodi Dunja, koju od jeseni čeka posao učiteljice u nastavi na hrvatskom jeziku, i to u prvom razredu OŠ *Matko Vuković* u Subotici.

Dunja Šimić je uz ljubav prema kulturnoj baštini bunjevačkih Hrvata rasla i s njom je srasla. Zato se i vratila, a na koncu razgovora istaknula:

»I kultura i njegovanje tradicije za mene su osobno ispunjenje. Radim ono što volim i radim za ljude, tj. narod koji volim. Vidim da se to i primjećuje i da je taj moj možda mali doprinos zapravo velika stvar za zajednicu, zato što svojim angažmanom potičem i druge da se na neki uključe, makar da kažu – ako ti nešto treba, tu sam. Znam da mogu računati na njih i možda neki nisu ni svjesni da sam ih uključila u nešto. Kroz moje prijatelje, ljude koji me okružuju, ipak dio zajednice je tu i trudi se, a to je bit jer se moramo držati složni i poticati jedni druge. Možda samo jedno 'da' poveže deset ljudi koji će se osjećati dobro i koji će biti dio naše zajednice«.

I. Petrekanić Sič

Proizvodnja maka ponovno se vraća na vojvođanske njive

Od zaboravljene kulture do ugovorene proizvodnje

Mak, kultura koja je nekada uglavnom bila vezana za male površine i vlastite potrebe domaćinstava, posljednjih godina ponovno nalazi svoje mjesto na njivama. Razlog za to je stabilniji otkup, interes velikih prerađivača iz Mađarske, ali i činjenica da ova biljka ne zahtijeva velika ulaganja. Ipak, proizvodnja maka nosi i svoje izazove: od kvalitete sjemena i pojave korova, preko žetve, do skladištenja koje može donijeti znatno bolju cijenu, ali traži ozbiljnu pripremu

Mak je dugo bio gotovo zaboravljena kultura na ovim prostorima. Kako kaže poljoprivrednik **Dra-gan Antunović** iz Male Bosne, jedan od razloga za to bila je obveza prijavljivanja ove biljke nadležnim institucijama, zbog mogućih zlouporaba i proizvodnje nedozvoljenih supstanci. Zbog toga su, dodaje, mnogi proizvođači izbjegavali mak, ne želeći riskirati bilo kakve probleme sa zakonom. Danas je jednostavnije i prijavljivanje ove kulture. Mak se kroz sustav eAgrar evidentira u kategoriji ostalog industrijskog bilja. Antunović smatra kako je sustav sada uređeniji i da ozbiljnim proizvođačima nije u interesu ulaziti u bilo kakve nezakonite radnje.

»Mak pripada kategoriji industrijskog bilja. Vjerujem da bi, ako bi netko pokušao raditi neke malverzacije, nadležni vrlo brzo reagirali. Mislim da nikome od poljoprivrednika nije u interesu činiti tako nešto. Mak se nikada nije proizvodio u velikim količinama jer nije bilo ni velikih potreba za njim. Ne koristi se u stočnoj hrani, a ranije su ga ljudi uglavnom sijali na salašima, na malim površinama, tek toliko da zadovolje svoje potrebe«, kaže Antunović.

Situacija se, međutim, počela mijenjati posljednjih godina. Velika njemačka kompanija za preradu maka, koja se ubraja među najveće u Europi, otvorila je pogone u Mađarskoj. Ti pogoni, prema riječima našeg sugovornika, po tehnologiji i kapacitetu spadaju među veće u Europi, odmah iza vodećih.

»Preko posrednika smo došli do njih i tako smo krenuli u proizvodnju maka. Ima i kod nas sitnijih otkupljivača, ali oni nemaju takvu proizvodnju kao što je ova u Mađarskoj. Ta kompanija uzima mak iz cijelog okruženja, jer mađarski poljoprivrednici ne mogu proizvesti dovoljne količine«, navodi Antunović.

Dodatna prednost za proizvođače je što je proizvodnja ugovorena. Poljoprivrednici sjeme dobivaju preko posrednika, a roba nakon žetve ide izravno za Mađarsku. Antunović ističe kako je za sada zadovoljan ostvarenom suradnjom.

»Mi smo sklopili ugovor s otkupljivačima i zadovoljni smo suradnjom. Za sada nismo imali problema. Kritično je jedino u berbi, dok se roba ne odnese, jer se mora brzo reagirati kako se mak ne bi upalio dok stoji na prikolica-ma«, pojašnjava on.

Manja ulaganja, ali specifična tehnologija

Mak se, prema riječima Dragana Antunovića, ne može svrstati među izrazito zahtjevne ratarske kulture. Ulaganja su slična onima u uljanu repicu, ali je velika razlika u tome što mak ne zahtijeva toliko intenzivnu zaštitu.

»Biljka nije zahtjevna. Ulaganje je slično kao kod uljane repice, ali nema toliko drastičnog prskanja, pa je mak jeftinija kultura. Postoje fungicidi i insekticidi kojima se tretira, ali ne u tolikoj mjeri«, kaže Antunović.

Posebnost proizvodnje je u tome što se sjeme koristi u vrlo maloj količini. Za jedan hektar dovoljno je oko 1,2 kilograma sjemena, jer je mak izrazito sitno sjeme. Ne zahtijeva ni velike količine umjetnog gnojiva, što dodatno smanjuje troškove proizvodnje. Ipak, jedna od zahtjevnijih faza je posljednje prskanje. Ono se obavlja kada otpadnu cvjetovi, a tada je biljka već visoka, pa se u parcelu ne može ući običnim traktorima i klasičnim prskalicama.

»Potrebna je adekvatna prskalica kojom se može ući u mak kada je visok. To mora biti ili povišena samohodna prskalica, a u posljednje vrijeme sve više se koriste i dronovi, koji uopće ne ostavljaju trag na njivi«, navodi naš sugovornik.

Suša, pupa i neizvjesnost prinosa

Iako mak relativno dobro podnosi sušu, jer mu glavni dio vegetacije završava prije najjačih ljetnih vrućina, ova godina ipak pokazuje da nedostatak padalina ostavlja posljedice. Antunović kaže kako je rod osjetno manji nego prošle godine.

»Prošle godine imali smo u prosjeku pet do šest mahunu po biljci, a sada ih je tri do četiri. To jasno govori koliko je nedostajalo kiše«, ističe on.

Prošle godine mak je, zbog veće količine vlage u zemljištu, narastao znatno više. To je olakšalo vršidbu, jer je bio viši od pupe, pa je u rodu bilo manje primjese. Ove godine problem je veći, jer su mak i pupa gotovo u istoj ravni.

»Ove godine situacija je takva da je sa sjemenom došlo i sjeme pupe. Na njivama na kojima je nikada nije bilo, sada je ima i previše. Jedini način kako se mogla pojaviti jest da sjeme nije bilo dovoljno dobro selektirano. To je propust proizvođača«, kaže Antunović.

On objašnjava kako bi u proizvodnji sjemena morala postojati bolja kalibracija. U teoriji, svako zrno sjemena maka moralo bi biti iste veličine i težine, upravo kako bi se osiguro-

rala čista sjemenska roba. Problem s pupom vidjet će se posebno u žetvi. Antunović kaže kako se mak, bez obzira na primjesu, mora ovršiti »prljav«, jer pokušaji da se žanje što čistije uglavnom završavaju velikim gubicima.

»Bilo je ljudi koji su pokušavali što čistije ovršiti mak, ali gubici su bili ogromni. Bolje je da ti odbiju 30 posto cijene na primjesu, jer ćeš opet više zaraditi na količini nego da ideš na potpuno čistu vršidbu. Dok ne sjednemo u kombajn, nećemo znati konačni prinos«, kaže on.

Prošle godine prinosi su se, prema njegovim riječima, kretali od 450 do 1.000 kilograma po hektaru, ovisno o parceli i kvaliteti pripreme zemljišta.

Skladištenje može donijeti veću cijenu

Jedno od važnih pitanja u proizvodnji maka je i skladištenje. Teoretski, proizvođač koji mak može očistiti, selektirati i kvalitetno uskladištiti, može ostvariti znatno višu cijenu. Međutim, taj posao nije jednostavan.

»Mak se može lagerovati i tada se može dobiti bolja cijena, ali samo skladištenje je izuzetno komplicirano. Mora se prvo očistiti, selektirati, mora biti u hladnjači, traži dobru ventilaciju i mnogo rada. Uz sve to, može se dobiti i četiri puta veća cijena«, pojašnjava Antunović.

Zbog toga mnogi proizvođači radije biraju ugovoreni otkup s velikim otkupljivačima. Problem manjih otkupljivača je, kaže, u tome što ne mogu odjednom preuzeti veće količine.

»Tada se poljoprivrednik mora snalaziti gdje će mak odnijeti na čišćenje, pitanje je kako će to čišćenje biti urađeno, a poslije dolazi problem skladištenja. Zato je bolje dogovarati s velikim otkupljivačima koji mogu prihvatiti veće količine maka od više proizvođača«, kaže Antunović.

Osim za zrno, mak ima i druge mogućnosti plasmana. U Nizozemskoj i Mađarskoj, primjerice, proizvođači ga prodaju i kao cvijeće cvjećarima.

»Reže se stabljika od oko 50 centimetara i tako se prodaje kao cvijeće. Kod njih je to dosta popularno, pa se i na taj način može prodavati mak, ne samo zrno«, navodi naš sugovornik.

Kako zaključuje, ove godine se vidi porast broja parcela pod makom. To više nisu samo mali proizvođači i površine za vlastite potrebe. U proizvodnju se sve češće uključuju i veći poljoprivrednici, što pokazuje da mak ponovno postaje ozbiljna tržišna kultura.

Ivan Ušumović

Predstava iz Velikog Gradišta u HKC-u *Bunjevačko kolo*

Zajedničkim imeniteljem do magije

U okviru projekta *Teatar u Kolu* prošloga je petka u HKC-u *Bunjevačko kolo* odigrana predstava *Zajednički stan*, nastala u produkciji Kulturnog centra Vlastimir Pavlović Carevac i Amaterskog pozorišta *Žanka Stokić* iz Velikog Gradišta.

Radnja komedije smještena je u Beogradu 60-ih godina prošlog vijeka. Još dok krov nije pokrio zgradu, u stan su se uselili: student, mladi čovjek neotkrivenog talenta, jedna neobična obitelj sa zgodnom kćerkom, tetka s nećakom i... kozom. Hladni rat u zajedničkom stanu prerasta u niz komičnih situacija koje se završavaju – općim vjenčanjima.

Kako je za naš tjednik rekao programski urednik Kulturnog centra Vlastimir Pavlović Carevac, redatelj predstave i glumac u njoj **Bogdan Milić** u pitanju je jedna od najigranijih predstava ovog amaterskog kazališta koju su sada izveli jubilarni 25. put (premijera je bila 25. prosinca 2024.), ali prvi put u Subotici.

»Pokušavali smo napraviti suradnju s HKC-om *Bunjevačko kolo* i s gospodinom **Marjanom Kišom** i trebalo je malo vremena, budući da je u pitanju amaterizam i budući da nas je u predstavi više od deset glumaca, da svi budemo slobodni i možemo doći. Nadam se da ćemo i mi ugostiti njihovu glumačku ekipu, ako ne ovog ljeta, onda u listopadu kada nam predstoji jubilarni 10. Festival amaterskih pozorišta *Štap i kanap* (ŠIK) koji je od prošle godine stekao zvanje međunarodnog jer smo imali dvije prijave iz Hrvatske i jednu iz BiH. Nažalost, zbog nekih finansijskih poteškoća *Divan Teatar* iz Zagreba nije mogao doći i jedna jako zanimljiva koprodukcijaska predstava *Muzeja novog vala*, također iz Zagreba, gdje su dramatizirali tekst za novovalsku muziku, što je jako interesantno i za novo-gradištansku publiku«, naveo je Milić.

Kako je istaknuo, tekst predstave *Zajednički stan* je jako poznat i više puta gledan na malim ekranima.

»Ali mi nudimo neku novu poruku da svatko od nas može biti različit. I treba biti različit i trebamo njegovati različitosti, ali se moramo uhvatiti za onaj matematički najmanji zajednički imenitelj i da oko njega gradimo priču jer tada nastaje magija. Znači, bez obzira na to koliko smo na suprotnim stranama, je li to u sportu, u politici, u bilo čemu, nađimo taj jedan zajednički imenitelj koji nas sve veže i možemo praviti magiju od toga.«

U posljednjih nepunih godinu i pol predstava je izvedena 25 puta i prihvaćena je s oduševljenjem.

»Meni je jedna baka, obiteljska prijateljica, poslije premijere rekla da smo je vratili u doba djetinjstva jer koristimo originalne džinglove i muziku '60-ih godina. To je upravo ono, vraćamo se nekom djetinjstvu, gdje je sve bilo bezbrižno, lako. U suštini svaki čovjek ima to u sebi,

bez obzira na to koliko godina ima, to dijete u njemu čuči, samo je potrebno da se taj dio samoosvijesti, probudi. Ovom prilikom zahvaljujem se Radio Beogradu i njihovom odjeljku za arhivu koji su nam ustupili originalne špice za popularne radijske emisije tog doba. Jako nam je bilo zanimljivo iskustvo u Tuzli, prihvaćeni smo bili kao da smo živjeli s tom publikom, zaista su bili oduševljeni. To je ono što nama daje poticaj i motiv da nastavimo još upornije, da brusimo taj glumački dar u sebi«, rekao je Bogdan Milić.

Amatersko pozorište *Žanka Stokić* pri Kulturnom centru Vlastimir Pavlović Carevac službeno djeluje od 1999. godine i naslijedilo je skupinu ljudi koji su radili u okviru KUD-a *Abrašević* u Velikom Gradištu i koji su uz folklorne koreografije imali i svoje kazališne predstave.

I. Petrekanić Sič

Monografija *Zavito u sićanje* predstavljena u Osijeku

OSIJEK – Udruga *Tragovi Šokaca* iz Bača predstavlja je 29. svibnja u Osijeku monografiju *Zavito u sićanje* autorice **Stanke Čoban** i izložbu fotografija *Od copa do marame*. Knjiga i izložba prikazuju segmente tradicijske

kulture šokačkih Hrvata iz Bača i okolice, a rezultat su projekta *Žensko-tradicijsko češljanje i izrada oglavlja koji je* trajao deset godina. Osim autorice, o monografiji su govorili ljubitelj tradicijske kulture **Tomislav Livaja** i fra **Josip Špehar**. Nastupila je i pjevačka skupina udruge *Tragovi Šokaca*.

Croart kod obitelji Bistrović

ILOK – U petak, 29. svibnja, osmero članova *Croarta* bili su drugi puta gosti obitelji **Mire** i **Zdenka Bistrović** u Radošu, prigradskom naselju grada Iloka na vinogradarskom imanju **Željka Bošnjaka**. U okviru likovne kolonije održano je i natjecanje alasa u kuhanju fiš-paprikaša, a

prvonagrađenim natjecateljima dodijeljeni su nastali slikarski uradci. Preosatale radove *Croart* je poklonio domaćinu. Uz zahvalu, obitelj Bistrović pozvala je *Croart* da se nastavi započeta suradnja trećim susretom naredne godine.

Književni salon s Lajčom Perušićem

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira *Književni salon* na kojem će biti predstavljena poetska zbirka **Lajče Perušića** *Vrijeme u čaši* (Društvo vojvođanskih i podunavskih Hrvata, Zagreb, 2026.). Salon će biti održan večeras (petak, 5. lipnja) u dvorani župe Uskrsnuća Isusova (Gajeva 2, Subotica), s početkom u 19 sati. Osim autora, o poetskoj zbirci govorit će urednica knjige **Klara Dulić Ševčić** te profesorica književnosti **Katarina Čeliković**.

Susret slikara iz Subotice i Vinkovaca

SUBOTICA – Deseti susret slikara HDLU-a *Vinkovci* i HLU-a *Croart* iz Subotice bit će održan za vikend (6. i 7. lipnja) u Subotici, u Etno parku *Majkin salaš* na Paliću. Zatvaranje slikarskog susreta, uz izložbu nastalih radova, bit će u nedjelju, 7. lipnja, s početkom u 13 sati.

Godišnji koncert zbora *Odjek*

ZEMUN – Zajednica Hrvata Zemuna **Ilija Okrugić** priređuje godišnji koncert pjevačkog zbora *Odjek* u nedjelju, 14. lipnja, u crkvi Uznesenja BDM u Zemunu. Početak je u 19 sati.

Izložba o milenijskoj proslavi Hrvatskog kraljevstva

PETROVARADIN – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji sa Zakladom *Spomen-dom bana Josipa Jelačića* priređuje izložbu »1100 godina Hrvatskoga kraljevstva: tragom milenijske proslave u Bačkoj i Srijemu«. Otvorenje izložbe u prostorijama Zaklade bit će u utorak, 19. lipnja, s početkom u 18 sati. Izložbu će otvoriti autorica izložbe **Katarina Čeliković**.

Koncert župnih zborova Srijemske biskupije na Tekijama

U čast Nebeskoj Majci

Glazbeni događaj okupio je na jednom mjestu zborske pjevače iz različitih dijelova Srijema – Čerevića, Beočina, Srijemske Kamenice, Zemuna, Rume i Srijemske Mitrovice

U Svetišu Gospe Snježne – Tekije u Petrovaradinu, u subotu, 30. svibnja, održan je koncert župnih zborova Srijemske biskupije, posvećen Nebeskoj Majci, primjereno koncu mjeseca u kojem se ona osobito časti. Koncert su organizirali Srijemska biskupija i Biskupijsko svetište Gospe Tekijske.

Nastupili su, s po tri skladbe, Združeni mješoviti zborovi župa sv. Josipa – Čerević, sv. Barbara – Beočin i župe Našašće sv. Križa – Srijemska Kamenica (voditelj i dirigent vlč. **Luka Ivković**, na orguljama **Eugenija Kojić** i **Ivan Ber**), zatim Mješoviti zbor *Sveta Cecilija* župe Uznesenja Blažene Djevice Marije iz Zemuna (voditelj zbora **Andrej Kukuruzar**, dirigent **Mladen Prodan**, a orguljaš **Aleksandar Stanković**), Mješoviti zbor župe Uzviše-

nja svetoga Križa iz Rume, s voditeljicom i dirigenticom **Katarinom Atanacković**, te Katedralni i mješoviti zbor *Sveta Cecilija* župe svetog Dimitrija, đakona i mučenika iz Srijemske Mitrovice (voditeljica i dirigentica s. **Marija Jelena Damjanović**, na orguljama **Leon Žarko**).

»Da čujemo jedni druge«

Vikar Srijemske biskupije mons. **Josip Ivešić** o koncertu kaže:

»Pjevamo u čast našoj Nebeskoj Majci Mariji. I to je ono što je najvažnije – da razvijamo svijest o pobožnosti Nebeskoj Majci i to ovdje, u ovome drevnome biskupijskom svetišu na Tekijama. Također je potrebno da se

međusobno ljudi upoznaju, razmijene svoja iskustva i note, da čujemo jedni druge, što je uvijek jedno bogatstvo. Prilikom organizacije ovog koncerta nastojimo da on uvijek bude koncem svibnja, koji je posvećen Blaženoj Djevici Mariji, tijekom kojeg smo u našim župnim crkvama svakodnevno molili, pjevali u čast dragoj Gospi, a ovdje opet zazivamo je kao Gospu Tekijsku i time želimo možda i na najbolji način zaključiti ovaj mjesec pjevajući njoj na slavu, s porukom da se još više trudimo, da još više upoznajemo i naše svetište biskupijsko, ali isto tako i marijanske pjesme i sve ono što povezuje ove prostore s čašćenjem Blažene Djevice Marije».

Na početku koncerta nazočne je pozdravio domaćin, vršitelj dužnosti rektora svetišta vlč. **Stjepan Šumanovac**:

»Na Tekijama se već dugi niz godina sastajemo u povodu čašćenja Blažene Djevice Marije, s vjerom da će podržati ovo naše pjevanje, zalaganje, našu prisutnost. Vjerujem da već naša prisutnost puno govori o tome da je ona danas ovdje s nama prisutna. Zato želim pozdraviti sve vas ovdje i među vama one koji će svojim glasom, svojim pjevanjem, doista uzveličati ime Blažene Djevice Marije, a ujedno će to biti i duhovni poziv za svakog od nas, da i mi u sebi probudimo pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji. Zbog toga velika hvala svima za žrtvu i zalaganje da ovaj dan bude doista veličanstven, ali i da posluži kao poticaj svim ostalim župnim zajednicama da se također zalažu za zajednicu, što nam je prijeko potrebno, kako u Srijemskoj biskupiji, tako i u našim obiteljima«.

Okrugićeva pjesma za kraj

Sredina koncerta bila je trenutak da svi nazočni skupa izmole posvetnu molitvu Gospi Tekijskoj, kojoj su priključili i sve svoje osobne molitve. U ime Srijemske biskupije, nakon nastupa zborova, svima je zahvalio generalni vikar mons. Josip Ivešić i podijelio zahvalnice zborovima koji su nastupili u svetištu Gospe Tekijske, koje ove godine navršava 310 godina postojanja.

Na samom koncu večeri svi nazočni su se zajedno pomolili i zapjevali Gospi Tekijskoj, i to pjesmu za koju je tekst napisao **Ilija Okrugić**, glazbu **Stjepan Lovrić**, a harmonizaciju **Dejan Bubalo**. Nakon zajedničkog fotografiranja ispred crkve druženje je nastavljeno u dvorani svetišta, kako bi se iznova utvrdila stara i rodila nova poznanstva, a sve u cilju jačanja kršćanske zajednice na tlu Srijema.

Pokrovitelji koncerta bili su Srijemska biskupija i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

M. Mikolaci

»Godine novog preporoda«: 125 godina od rođenja Mike Ivoševa (1901. – 1959.)

Violinist koji je proslavio Bereg

Osim u Beregu i u susjednim selima, u to vrijeme svirali su i u somborskom hotelu Sloboda, na priredbama somborskoga HKD-a Miroljub, preko ljeta u Makarskoj, na Paliću, u Beogradu u restoranu Mostar i drugdje. Godine 1936. Mika i drugi članovi orkestra živjeli su i nastupali u Zagrebu

Nedavno, u subotu, 30. svibnja, navršilo se 125 godina od rođenja poznatog glazbenika iz Berega **Mike Ivoševa**.

U bereškoj matičnoj knjizi rođenih 30. svibnja 1901. upisano je rođenje Ivošev Miklósa (Mika, Nikola), od oca **Mati**je (nadimak Kuzmin) i majke **Teréz** (Teze), rođ. **Mandić**. U rodnom mjestu završio je šest razreda osnovne škole na mađarskom jeziku. Za Miku Ivoševa značajno razdoblje života bilo je kada je skupa s roditeljima radio na salašu njemačkog gazde **Ešlike**, gdje se, osim njegove obitelji, nalazio i ruski zarobljenik. Na tom je salašu tijekom Prvoga svjetskoga rata od ruskoga zarobljenika naučio svirati violinu. Osim glazbenoga, imao je i jezični dar – od svojega prvoga glazbenoga učitelja naučio je i ruski jezik, a od vlasnika salaša njemački, dok je zbog školovanja svladao i mađarski jezik.

Mikino šokačko tamburaško društvo

Nakon što je svladao osnove sviranja uspio se uključiti u bereški orkestar koji je vodio najprije **Mata Balatinac**, a kasnije **Marin Stipanov Čerasko**. S njima je svirao tijekom Prvoga svjetskoga rata i odmah nakon njega. Od dirigenta puhačkoga orkestra iz Berega, Nijemca **Franje Traksera** naučio je čitati note, što mu je omogućilo daljnje napredovanje. U dvadesetoj godini života osnovao je svoj orkestar – Mikino šokačko tamburaško društvo, koji je vodio do smrti. Članovi orkestra bili su **Matija Ivošev** (Mikin brat), **Josip** i **Petar Ilić**, **Marin Tubić** i **Pera Kolar**. Članove svojega orkestra podučio je notama i glazbenoj pismenosti. Skladbe su izvodili i pjevali na hrvatskom, njemačkom i mađarskom jeziku. Svirali su i uz nijeme filmove u privatnom kinu u Beregu u kući **Marina Aljmašca** od 1929. do 1931. godine.

Pratili su nastupe bereške folklorne skupine te svirali na igrankama kod **Mike Krizmanića** i u kavani **Marina Aljmašca**. Istovremeno, svirali su na svadbama, prelima, balovima i drugim proslavama. Uvijek su nastupali u šokačkim narodnim nošnjama, a povremeno su s njima nastupale i pjevačice **Maca Peić Arjanova** i **Marica Kolar**. Osim u Beregu i u susjednim selima, u to vrijeme svirali su i u somborskom hotelu *Sloboda*, na priredbama sombor-

skoga HKD-a *Miroljub*, preko ljeta u Makarskoj, na Paliću, u Beogradu u restoranu *Mostar* i drugdje.

Zagrebački dani

Godine 1936. Mika i drugi članovi orkestra živjeli su i nastupali u Zagrebu, družeći se s književnikom **Antom Jakšićem**, također rođenim u Beregu. Ondje su pratili i nastup Marice Kolar na Radio Zagrebu, koja je izvodila izvorne šokačke narodne pjesme iz Berega. Sa svojim je orkestrom u Zagrebu snimio gramofonsku ploču. Mika se okušao i kao skladatelj te skladao *Mikino kolo* i *Svatovi uranili*.

Za vrijeme Drugoga svjetskoga rata svirao je manje jer su ga mađarske vlasti sprječavale u tome. Na kraju rata odveden je na prisilni rad u sjevernu Mađarsku i Njemačku. Nakon rata vratio se kući narušena zdravlja. Bio je među

osnivačima Hrvatskoga kulturnoga društva u Beregu 1947. godine, a članovi njegova orkestra također su pristupili Društvu. Nastavio je svirati po svadbama, plesovima, proslavama i u kavanama, no ne zadugo, jer su ga težak tjelesni rad u mladosti i za vrijeme zarobljeništva, siromaštvo te noćni rad u zadimljenim kavanama iscrpili. Svoje slobodno vrijeme volio je provoditi odlazeći u lov kao član mjesnog lovačkog društva. Bio je oženjen i imao je tri sina.

Posljednja svirka

Posljednji put svirao je na blagdan Velike Gospe, 15. kolovoza 1959. godine, u Monoštoru u kavani *Kod Kubure*. Pred ponoć mu je pozlilo pa se povukao, ali njegov orkestar nastavio je svirati. Liječio se na internom odjelu somborske bolnice zbog upale pluća. Nakon toga premješten je u drugu bolnicu na Apatinskom putu, kad mu je dijagnosticiran tumor na mozgu. Preminuo je 6. listopada 1959. godine u 58. godini života i pokopan je na groblju u svom rodnom Beregu.

U povodu njegove smrti *Somborske novine* objavile su članak s naslovom *Pevao je i svirao od Beograda do Zagreba*. U znak sjećanja na njega članovi HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* 1994. godine utemeljili su kulturnu manifestaciju *Mikini dani* – susret tamburaških orkestara, koja se od tada redovito održava. Tom prigodom **Zlatko Gorjanac** napisao je i *Pismu dobrodošlice* koja je pročitana tijekom programa, u kojoj piše:

»Naš je Mika violinu sviro, i svakoga u srce je diro. / Svi su znali za te rajske zvuke, što nastaju iz čarobne ruke. / Našeg Miku baš su svuda zvali, i po njemu i za Breg znali. / Di god da je s violinom bio, u srcu je i Breg nosio«.

Mještani Berega podigli su mu 1998. godine i spomenik u prirodnoj veličini u centru sela, koji je nažalost srušen 2004. godine. Pjevač i skladatelj **Zvonko Bogdan** podigao mu je svojevrstan spomenik kada ga je 1980-ih godina spomenuo u svojoj pjesmi *Ne mogu se tačno setiti leta*, u kojoj kaže: »Kraj Dunava sva su sela mala, Šokica se Bunjevcu dopala / biće vina, šatri i dvoprega, a sviraće Mika iz Berega / Mika svira, sve se zaboravi ne znaš da l' je u snu il' na javi«.

Priredila: Senka Davčik

Priređeno prema:

S. S. Matić i S. Matić, *Cigane moj! (Romi u Vojvodini)*, ur. V. Lazić, Novi Sad, 1997.

I. Kovač, *Mika iz Berega i njegovi dani*, Bački Breg, 1999.

I. Kovač i M. Katačić, *Hrvatsko kulturno prosvetno društvo Silvije Strahimir Kranjčević u Bačkom Bregu*, Bački Breg, 2004.

Izvor fotografija: Milorad Stojnić, HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević*, Breg

Krađa oluka sa župne crkve u Hrtkovcima

Tijekom noći između 28. i 29. svibnja ukradeni su oluci sa župne crkve svetog Klementa pape i mučenika u Hrtkovcima. Šteta je procijenjena na oko tisuću eura, a slučaj je prijavljen policiji i istraga je u tijeku.

Spomenute noći nepoznate osobe otuđile su dva velika i dva mala oluka s crkvenog objekta. Crkva je prije dvije godine obnovljena prigodom obilježavanja 200. obljetnice postojanja. Tada su uređeni pročelje i stolarija, postavljena nova vrata, te ugrađeni novi oluci, bez kojih je crkva sada ostala.

Župnik u Hrtkovcima vlč. **Ivica Živković** izjavio je da je krađu otkrio u jutarnjim satima i da je odmah obavijestio policiju, koja je brzo izašla na mjesto događaja i pregledala snimke nadzornih kamera. Trenutno je aktualna informacija da je vlč. Živković nastavio konzultacije s istražnim tijelima, da je istraga u tijeku i da je napravio sve korake koje zakon nalaže u ovakvim slučajevima.

Ovaj nemio događaj unio je nemir i nesigurnost kako u župnika, tako i u stanovnike Hrtkovaca, budući da ni činjenica da je dvorište ograđeno, a kapija zaključana, nije spriječila kradljivce da ostvare svoj naum. Osim toga,

ovo nije prvi incident ovakve prirode u hrtkovačkoj župi; bilo je i provala u župnu kuću, krađe registarskih pločica s automobila župnika, te drugih oštećenja imovine.

O slučaju su obaviještene i nadležne crkvene vlasti – Srijemska biskupija, kojoj je župnik podnio službenu prijavu. O krađi je obavijestio i medije kako bi javnost bila upoznata s ovim događajem.

M. M.

Prvi Marijanski koncert u Maloj Bosni

U župi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni u subotu, 30. svibnja, održan je Marijanski koncert pod nazivom *Pod zaštitom Majke – u Njezinom zagrljaju*, posvećen Blaženoj Djevici Mariji. Koncert je okupio lijepi broj vjernika i ljubitelje duhovne glazbe, što je pokazalo kako ovakvi sadržaji imaju svoje mjesto u životu župne zajednice. Time je otvorena mogućnost da ovakav glazbeno-duhovni susret postane dio budućih programa župe, posebno u vremenu kada se vjernici na poseban način utječu zagovoru Blažene Djevice Marije.

Riječ je o prvom Marijanskom koncertu održanom u Maloj Bosni, a program je donio skladbe u čast Blažene Djevice Marije, u ozračju molitve, sabranosti i glazbenog doživljaja. Koncert je održan pod geslom *Evo ti Majke!* (Lv 19, 27), čime je dodatno naglašena marijanska poruka večeri i duhovna povezanost okupljenih s Majkom Božjom.

U glazbenom programu nastupili su solisti **Aleksandra Ušumović** i **Marko Križanović**, dok je na orguljama svirao **Kornelije Vizin**. Koncertom je dirigirala **Kristina Matković**, koja je inače u župi i zborovođa i orguljašica.

»Koncert je održan uoči župnog proštenja – svetkovine Presvetog Trojstva. Time smo napravili uvod i duhovnu pripremu za sveča-

no slavlje. Uspjeli smo izazvati pozitivne reakcije publike, kao i poticaj da se nastavimo razvijati u tom smjeru. Nećemo stati sada, nego ćemo raditi na sljedećim projektima kako bismo se dodatno usavršavali i donosili župljanima nove sadržaje«, rekla je Kristina Matković.

I. U.

Foto: Marko Borović

Primopredaja dužnosti u MBK-u sv. Ćirila i Metoda

Sukladno odluci 43. redovitoga plenarnog zasjedanja Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda (MBK), održanoga u Beogradu 27. i 28. siječnja, u Tajništvu MBK-u u Novom Sadu 1. lipnja izvršena je primopredaja dužnosti između dosadašnjega i novoizabranoga vodstva Konferencije, navedeno je u priopćenju ove biskupske konferencije.

Novo vodstvo čine predsjednik, prizrensko-prištinski biskup **Dodë Gjergji**, potpredsjednik, biskup Srijemske biskupije **Fabijan Svalina**, te tajnik biskup Zrenjaninske biskupije **Mirko Štefković**, koji je ujedno i član Stalnoga vijeća.

Nakon primopredaje dužnosti održana je prva sjednica novoga saziva Stalnoga vijeća. Tijekom zasjedanja razmatrani su prioriteti i planovi djelovanja za naredno razdoblje, kao i predstojeće aktivnosti od posebne važnosti za život i djelovanje Biskupske konferencije.

Posebna pozornost posvećena je pripremama za predstojeći pohod *Ad Limina Apostolorum* te koordinaciji budućih inicijativa koje će se provoditi u mjesnim crkvama.

Novoizabrano vodstvo izrazilo je zahvalnost dosadašnjem predsjedniku kardinalu **Ladislavu Németu** SVD i tajniku vlč. **Róbertu Pastyiku** na njihovoj predanoj službi i doprinosu radu Konferencije tijekom proteklih godina. Ujedno je potvrđena spremnost da se, u duhu zajedništva, odgovornosti i suradnje, nastavi služiti poslanju Crkve i promicanju zajedničkih pastoralnih ciljeva.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Sveto pismo podsjeća vjernika na to što je bit njegova odnosa s Bogom. Prorok Hošea prenosi Božje riječi narodu: »Jer ljubav mi je mila, ne žrtva, poznavanje Boga, ne paljenice« (Hoš 6,6). Isus u svom javnom djelovanju dalje razvija ovu Božju poruku. Osobito to dolazi do izražaja u njegovim susretima s grješnicima.

Bog ljubi svakog čovjeka

Mnogo puta smo čuli kako Gospodin gleda na srce, a ne na ono što gleda čovjek, kako ljubi svakog, nikoga ne odbacuje, ali onaj tko želi ići za njim mora odbaciti grijeh. Prisjetili smo se prošle nedjelje, kada smo slavili Presveto Trojstvo, da je Bog ljubav, da neizmjereno ljubi. A budući da je on onaj koji ljubi i od čovjeka očekuje isto. I Isus nas upućuje da su najveće zapovijedi ljubav prema Bogu i ljubav prema čovjeku, sve ostale k njima vode i u njima se ostvaruju. I kao što je sam Bog ljubav, tako čovjek treba biti usmjeren na ljubav u svakom svom djelovanju. To je Bogu milo. Ali kakva ljubav? Ona koja nije sebična, isključiva, ohola, ona koja nastoji slijediti svoga Gospodina, koja je iskrena. Ako to izostaje, sve ostalo pred Bogom gubi vrijednost, jer, znamo, on gleda na srce.

Sve ovo u teoriji znamo, no tokovi života, narav ranjena grijehom, naše ljudske slabosti, sve nas to odvodi na neke stranputice zbog kojih zaboravljamo živjeti onako kako u teoriji znamo da treba. Mislimo možda da ljubimo, ali smo u ljubavi sebični i isključivi. Gledamo osobnu dobrobit, oholo se uzdižemo iznad pojedinaca, smatrajući ih nedostojnima svoje ljubavi. A to nije ono što je Bogu milo. Svatko, ako zaviri u dubine svoga bića, bez pokušaja da se zavarava, spoznat će i sam koliko je grješan i mali pred Gospodinom, a bez razmišljanja očekuje da je ljubljen i od Boga i od bližnjih. I nikad ne razumijemo zašto nas netko ne

Ljubiti

voli, a lako sami odbacujemo one za koje smatramo da nisu vrijedni naše ljubavi. Trebaju li kršćani zauzimati takav stav? Smije li grješni čovjek donositi sud tko je grješniji pa samim tim i vrjedniji ljubavi?

Novi početak

Isus u svom javnom djelovanju pokazuje konkretnim primjerima Božji stav prema čovjeku. Svatko od nas ima grijehe kojih se stidi, iako to možda nije poznato drugim ljudima. Isusu je sve poznato, i svaki grijeh ali i otvoreno srce za promjenu, za ljubav. Zato on i poziv Mateja carinika da bude njegov učenik. Bog ne odbacuje, nego daje nove prilike, stoga kaže: »Ne treba zdravima liječnika, nego bolesnima« (Mt 9,12). Obraćanje treba grješnicima. No, onaj tko je svjestan svojega grijeha, tko želi promjenu, taj u susretu s Gospodinom dobiva snagu za novi početak. Razne vrste grješnika u Isusovo vrijeme bile su izopćene iz društva, među njima i carinici, zbog suradnje s rimskim okupatorom i nepoštenih naplata poreza. Odbačeni od ljudi, javni grješnici bili su svjesni bijede svoga načina života, ali nisu vidjeli načina za novi početak. Isus k njima dolazi upravo zato da im pokaže da su ljubljeni, da ih Bog želi i nudi novu šansu. Tu je bio problem farizeja i njima sličnih, i oni su imali svoje grijehe, ali nisu se na to obazirali; ispunjavanje vjerskih propisa ne znači da si bezgrješan, zato Bog i poručuje da mu se žrtve ne mile. Srce bez ljubavi, ispunjeno ohološću i samodopadljivošću učinilo ih je velikim grješnicima, koji su sebi uzeli za pravo da sude i odbacuju.

Stoga je važno da i sami shvatimo veličinu ljubavi koju primamo od Boga, toliko novih šansi svaki put kada od njega odemo, zato i sami trebamo ljubiti svakog, bez osude i podcjenjivanja, jer samo Bog zna što tko nosi u srcu.

Hrvati u Perlezu

Krhka zajednica na ušću Begeja

Perlez je (bio) daleko najznačajnije stjecište Hrvata u središnjem Banatu, u dugačkom razdoblju koje započinje sredinom XVIII. stoljeća, u okviru formiranja Vojne granice

Prostrano katoličko groblje u Perlezu, jedno od četiri koja se nalaze u ovom velikom banatskom selu, smješteno između ulica Svetozara Markovića i Ruže Živanović, čuva veliki broj grobova ovdašnjih Hrvata, iza kojih po brojnosti slijede grobnice u kojima su Mađari, a najmanje je očuvanih njemačkih. **Josip Nađ**, rođeni Perležanin, sadašnji stanovnik Danske, dao je sa svojom obitelji prije nekoliko godina podići primjerenu zidanu ogradu koja je groblje te baštinu koju su čuvale ovdašnje katoličke obitelji zaštitila od devastacije. Na groblju se može prebrojiti najviše grobnica koje pripadaju nekadašnjim perleškim stanovnicima koji su se identificirali kao Hrvati u pojedinim razdobljima naseljavanja ovoga sela, te u pojedinim amplitudama variranja identitetske afilijacije njegovih stanovnika. Grobnice su stoga pravo blago demografskoga i migracijskoga mozaika katoličkoga dijela Perleza.

Stapanje u hrvatski nacionalni korpus

Popis onih u kojima su pokopani Hrvati bogat je i dugačak. Iz njega saznajemo da su ovdje živjele hrvatske obitelji ili pojedinci iz hrvatskih obitelji: Avgustinov, Babuškov, Beljan, Blunar (tri grobnice), Blažeković, Bočarov, Bonus, Brajkov, Burhart, Butina (tri), Damjanov, Damjankov (četiri), Dobčinov (dvije), Duganić, Diković, Gašpar (tri), Gostojić, Guran (dvije), Đerđev, Habanek, Habenšus, Hanzlović, Hojdek, Holasek, Ivančić (pet), Jankulov, Janjiček, Katarov, Kablar, Keglović, Kelava (dvije), Kerčov, Klar, Kolaš, Kristić (dvije), Kučan, Lauš, Lokaiček, Mađarov, Mandelc, Mauka (dvije), Maukov, Menček, Monjev, Mudriš (tri), Nemeš, Nemešić (dvije), Palajac, Pavkov, Penić, Penjov (četiri), Perković, Petrašek, Plenk, Polak (dvije), Purić, Radičev, Rajkov (sedam), Rajnović, Ralik, Regasek, Rakić, Robal, Romanov, Stančić (dvije), Špecik, Švahofer, Ternovac (dvije), Todeskini, Topčinov (dvije), Tutić, Varlanov, Velčov (dvije), Veveriček, Vilček, Vovk, Vračan, Vujević, Vukov (pet), Žirović (pet) i Žunac. »U Perlezu, slično kao i u najbližem 'hrvatskom' banatskom naselju Opoju, došlo je do stapanja pojedinih Nijemaca i Slavena različitog narodnosnog podrijetla (hrvatskog, banatsko-bugarskog, češkog, slovačkog, slovenskog, u jedan nacionalni korpus, hrvatski ili šokački, kako su ga nazivali sumještani Srbi, a i sami sebe povremeno«, objašnjava ovakvu lokalnu onomastiku i patronimiju etnonog **Dalibor Mergel**.

Perlez je (bio) daleko najznačajnije stjecište Hrvata u središnjem Banatu, u dugačkom razdoblju koje započinje sredinom XVIII. stoljeća, u okviru formiranja Vojne granice. Oko 1765. Hrvati ikavski štokavci iz Ličke i Modruške županije te iz okolice Petrinje i Gline započinju naseljavanje u većim skupinama u Perlez, koji je 1773. imao 66 srpskih i 36 katoličkih domova. Rimokatoličke matične knjige počinju se voditi od 1777. godine. Župa je osnovana 1770., a crkva sagrađena 1777. Zaštitnik crkve je u prvo vrijeme bio sveti Maksimilijan, ali tadašnji biskup je 1804. naredio da naslov crkve bude Bezgrešno Začeće Blažene Djevice Marije. U većemu broju Hrvati se ovdje nastanjuju tijekom nastavka trajanja Vojne granice. Osim neposrednog naseljavanja iz Like, Dalmacije i Hrvatskog primorja, naseljavanja su obavljana i etapno, najprije u Srijem (Golubinci, Slankamen i dr.) ili Bačku (Titel), a zatim i u Banat.

Hrvatski u Svetosavskoj ulici

Perlez, naravno, nije bio jedino mjesto unutar Njemačko-banatske pukovnije Vojne granice u kojem su Hrvati u Banatu živjeli, no bilo je najsjevernije i jedino značajnije u geografskom Potisju. Broj Hrvata se tada, sredinom XVIII. stoljeća, procjenjuje na oko 300, povremeno zvanih »Šokci«, koji se tijekom XIX. stoljeća počinju intenzivnije miješati i jezično asimilirati sa (u Perlezu najbrojnijim) Srbima. U naselju je 1890. živio 191 Hrvat u 20-25 obitelji. Broj im u kasnijim godinama raste: 1910. 537 Hrvata, 1921. oko 500, 1931. oko 500, 1935. (515), 1948. (510), 1953. (492), 1961. (440 u općini, a u naselju 372), 1971. (286), 1981. (197), 2002. (44 Hrvata) i 4 Bunjevca, 2011. (27 Hrvata). Godine između dva svjetska rata vjerojatno su bile vrijeme značajnije uporabe hrvatskoga u crkvi. Na uličnom raspe-lu koje se nalazi na ulazu u selo iz pravca Knićanina, u Svetosavskoj ulici, natpis na postamentu »Na slavu Božju«

ispisan je prvo na hrvatskom, a onda na njemačkom jeziku, premda ga je podigla njemačka obitelj **Martin**.

U godinama nakon Drugog svjetskog rata, te stradanja Nijemaca u obližnjem logoru u Knićaninu, bilježi se i dalje redoviti crkveni život, u okviru filijalne perleske crkve koja je dio župe u Opovu, i gdje najčešće rezidira župnik. Perlez je imao i svojega samostalnog kapelana **Ivicu Prgića**, podrijetlom iz Orašja, tijekom 1980-ih. Misi se skoro isključivo na hrvatskom jeziku. Ipak, broj katolika se znatno smanjuje, te, nakon tragičnog odlaska opovskog i perleskog župnika **Jana Kuchárika**, koji je ovdje izdržao brojne ratne pritiske devedesetih godina prošlog stoljeća, o vjernicima počinje duhovno skrbiti župnik iz susjednog Titela i susjedne biskupije **Franjo Lulić**. Tako je bilo sve do suvremenoga razdoblja, do 2018., uz mise jednom mjesečno. U najnovijem vremenu svećenik je dolazio iz Zrenjanina, te nanovo iz Opova.

Perlez danas

Crkva Bezgrešnog začeća sa susjednim prostranim monumentalnim župnim domom, 2024. godine zaštićena je kao spomenik kulture u okviru Prostorno kulturno-povijesne cjeline »Centar Perleza«, koja obuhvaća niz povijesno značajnih objekata ovoga sela građenih od XVIII. stoljeća. Župni dom, pak, više nije u vlasništvu Katoličke crkve, nego ga je kupio **Benjamin Nađ**, te za njega imao planove o otvaranju staračkoga doma, koji se nisu ostvarili. Brojna obitelj Nađ, mađarskoga podrijetla, u međuvremenu se kroatizirala i pripada Crkvi kršćana sedmog dana (adventistima), kojoj je pristupio i znatan dio Perležana hrvatskoga podrijetla.

Devedesete godine prošloga stoljeća perleškim Hrvatima donijele su znatno povećane diskriminatorne pritiske, javna etiketiranja hrvatskoga i u pogrdnom smislu »šokačkoga« imena. Velika izoliranost od ostalih naselja u kojima

žive Hrvati u Banatu, nedostatak ohrabrenja predstavnika službene Crkve te krhkost malene zajednice su, čini se, doprinijeli da se ona skoro potpuno slomi, do te mjere da je čak i na mrežnoj stranici Zrenjaninske biskupije objavljeno kako su se iz Perleza »devedesetih godina prošloga stoljeća raselili i Hrvati«. Po posljednjem popisu u ovom selu, među više od 2.900 stanovnika, živi 21 deklarirani Hrvat te 99 katolika. Župni dom stoji prazan. Najveća opasnost za njega je nastavak pljačke, budući da je potpuno otvoren. U crkvi se mise služe povremeno za vrlo mali broj župljana i na hrvatskom jeziku, a župnik **Endre Nagy** ima iskrene planove za okupljanje ostatka ostataka ove zajednice.

Marko Tucakov

Izvor: Mario Bara: *Naši Šokci: podrijetlo, migracije i društveni razvoj Hrvata u Banatu* i podaci Dalibora Mergela

Hrvatska riječ, broj 70, 5. lipnja 2004.

Vojvođanski Hrvati sa starim i novim potrebama

Ministar vanjskih poslova RH Miomir Žužul sa suradnicima sastao se u Veleposlanstvu RH

u Beogradu i s predstavnicima hrvatske manjine u Vojvodini, s kojima je razgovarao o predstojećim izmjenama izbornog zakona u SCG, koje bi manjinama trebale omogućiti – na osnovu pozitivne diskriminacije – predstavnike u parlamentima SCG i Srbije.

»Meni je drago da se prigodom prvog službenog posjeta Srbiji i Crnoj Gori imam prigodu sastati i s predstavnicima hrvatske zajednice u Srbiji, da imamo prigodu čuti kakvi su problemi i što mi kao Hrvatska, kao vlada, možemo pomoći. Ujedno vam želim iskazati pohvalu na očuvanju hrvatstva ovdje. Znamo da nisu lagana vremena, ali se nadamo da su ona najteža ipak iza nas. Danas smo imali sastanke koji obećavaju da možemo otvoriti novu stranicu u odnosima između naše dvije države, a nadam se da će se to reflektirati i na situaciju i položaj Hrvata ovdje, te da više neće biti situacija kakvih je bilo do prije par mjeseci. No, došli smo čuti od vas kako vi vidite vašu budućnost na ovim prostorima« – rekao je Miomir Žužul te predstavnike vojvođanskih Hrvata upoznao s novim veleposlanikom RH u Beogradu Tončijem Staničićem.

(H. R.)

Hrvatska će i dalje pomagati

Republika Hrvatska će i ove godine pomagati studentima koji iz Srbije i Crne Gore dolaze studirati u Hrvatsku, izjavio je pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i športa RH dr. Radovan Fuchs u razgovoru s predstavnicima hrvatske zajednice iz SiCG. To prije svega znači da će za oko 30 kandidata, budućih bruća, ovo Ministarstvo osigurati smještaj u studentskim domovima tijekom polaganja razredbenih ispita, zatim će odrediti kvotu od najmanje 80, a moguće i 100 studenata Hrvata iz SiCG koji će tijekom studiranja stanovati u studentskim domovima, a nastaviti će se i stipendiranje određenog broja studenata. Također će, izjavio je dr. Fuchs, biti poštovan i princip pozitivne diskriminacije prilikom upisa, tako da će studenti Hrvati iz SiCG, koji polože razredbeni prag, biti primljeni na fakultete i izvan kvote

koja je određena za prijem. Drugim riječima, studenti Hrvati iz SiCG će sigurno biti upisani na fakultete ukoliko svojim znanjem zadovolje minimum kriterija za upis, a to je položen prijemni ispit, bez obzira nalaze li se u onom dijelu ljestvice koja ulazi u kvotu za upis ili ispod.

(Z. P.)

Osnivačka prava vijećima, a financijer i dalje Pokrajina

Na poziv predsjednika Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine *Nenada Čanka* na sastanak s predsjednicima nacionalnih vijeća nacionalnih manjina koje žive na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine, koji je održan 25. svibnja u Novom Sadu, odazvao se i predsjednik Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori, *mr. sc. Josip Ivanović*.

Glavna tema razgovora bilo je prenošenje osnivačkih prava manjinskih tiskanih medija na nacionalna vijeća. Budući da je kod većine nacionalnih vijeća izražena zabrinutost glede financiranja manjinskih listova kada se prenesu osnivačka prava na nacionalna vijeća, u odluku o prenošenju i ugovoru ugrađuje se još jedan novi član koji glasi: »Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine se obvezuje da neće otuđiti imovinu kao i da će nastaviti djelatnost Novinsko-izdavačke ustanove 'Hrvatska riječ'. Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine garantira financiranje djelatnosti Novinsko – izdavačke ustanove 'Hrvatska riječ', najmanje na nivou budžetom utvrđenih sredstava, u vrijeme preuzimanja osnivačkih prava.«

Ovim se amandmanom u potpunosti ostvaruje odluka Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine broj OV-003-25 sa 3. sjednice Vijeća od 28. veljače 2004. godine. Predsjednik Čanak je obećao daljnju brigu i potporu nacionalnih vijeća koja djeluju na teritoriju AP Vojvodine.

(H. R.)

Vojvođanski Hrvati kod Vuka Draškovića

Na poziv ministra vanjskih poslova Državne Zajednice Srbije i Crne Gore Vuka Draškovića, izaslanstvo hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori odazvalo se na razgovor koji je održan u kabinetu ministra u Beogradu 27. svibnja, dan prije dolaska hrvatskog ministra vanjskih poslova Miomira Žužula.

Predstavnici hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori iznijeli su aktualno stanje u zajednici kao i probleme sa kojima se zajednica susreće, a ministar Drašković je predstavnicima hrvatske zajednice obećao potporu u rješavanju problema na koje ova zajednica nailazi a posebno u stvaranju atmosfere povjerenja i uvažavanja pripadnika svih nacionalnosti, pa i hrvatske u ovoj zemlji.

Izaslanstvo hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori činili su: predsjednik Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori *mr. sc. Josip Ivanović*, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *dipl. ing. Petar Kuntić* i predsjednica Odbora za suradnju s Republikom Hrvatskom i prekograničnu suradnju Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori *dipl. ing. Slavica Peić*. ■

Restoran *Mala bašta*, kako je glasio njegov službeni naziv, Subotičani su od milja zvali *Elza*, po imenu nekadašnje njegove direktorice **Elze Guttmann**. Jer išlo se u kavanu kod *Elze* i tako je popularni naziv ostao desetljećima poslije sve do zatvaranja ovoga ugostiteljskog objekta u strogom centru grada (danas se na istom mjestu nalazi hotel *Forum*). *Mala bašta – Elza*, kako se kome više sviđa, imala je odličnu poziciju (početak malog korza i put prema Franjevačkoj crkvi) i kao urbani lokal imala je svoje prepoznatljive kavanske čari. Restoran je svoje službeno ime dobio po bašti koja se nalazila u dvorištu nekadašnje stare privatne jednokatnice, u koju se moglo ući izravno iz prolaza u susjednoj Ulici Dimitrija Tucovića (Borovo ulica) ili kroz glavni ulaz (Trg cara Jovana Nenada) i unutrašnjost samoga ugostiteljskog objekta. Bašta je radila tijekom razdoblja proljeće – jesen, a glavni specijalitet kuhinje, pored standardne restoranske ponude gotovih i a la carte jela, bio je odličan roštilj. Zbog mesnih delicija dimljenih na čumuru, pripremanih od odličnih majstora ovoga gastro zanata, često se moralo i čekati na prazan stol, jer je kavana uvijek bila odlično popunjena. *Elza* je u svojoj ponudi imala praktično tri dijela za primanje svojih gostiju. Prvi dio bio je u velikoj prostoriji u koju se izravno ulazilo s ulične strane

(grad) i to je bio tzv. kavanski dio, jer su se u njemu posluživala samo pića. Malim hodnikom odlazilo se put sale za ručak – večeru, koja je bila nešto intimnijeg okruženja i u kojoj je često goste zabavljala živa tamburaška glazba. U nastavku istog hodnika nalazio se izlaz prema već spomenutoj bašti, koja je, iz objektivnih vremenskih razloga, radila samo određeni broj mjeseci u godini. Tako je svaki gost *Elze* mogao, po svom afinitetu, kavanskoj namjeri ali i dubini džepa, birati svoje mjesto za stolom. Jer, u sali za ručavanje i bašti konzumacija hrane se naprosto podrazumijevala. Kako je društveni standard rastao, osobito sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća, tako je sve više Subotičana imalo mogućnosti za redovite i povremene odlaske na ručkove ili večere u popularnu *Malu baštu*. Dodatnu mogućnost gastro posjeta ovom društvenom ugostiteljskom poduzeću predstavljali su poslovni ručkovi, svečane obljetnice i svadbeni pirovi koji su se ovdje često priređivali. Odlična kuhinja, ljubazno osoblje i konstantna kvaliteta usluge bili su najzaslužniji za gotovo svakodnevnu izvrsnu posjećenost. Koncem osamdesetih lokal je, kao privatnik, preuzeo **Ivan Gurić** i vodio ga sve do njegovog zatvaranja, a goste je zabavljao tamburaški sastav *Neven*.

D. P.

Na polufinalnom natjecanju iz engleskog u Italiji

Martin Cvijin na 10. mjestu

U polufinalu jednog od najvećih svjetskih natjecanja iz engleskog jezika – *Hippo English Language Olympiad*, održanom od 17. do 20. svibnja u talijanskom mjestu Lido di Jesolo u blizini Venecije, sudjelovao je i **Martin Cvijin** s Bikova, učenik 5. razreda OŠ *Sveti Sava* u Aleksandrovu, koji se od 440 sudionika u svojoj kategoriji našao na 10. mjestu.

Kako kaže za naš tjednik, na natjecanja iz ovog jezika krenuo je u drugom razredu, u trećem mu je nedostajalo pola boda da se plasira u polufinale, a ove je godine u tome uspio.

»Moja nastavnica engleskog **Jagoda Nikolić**, kad je vidila da imam talent za jezike, kazala je mojim roditeljima da bi bilo dobro da me upišu da naučim još jedan jezik. Oni su pridložili da to bude kineski, al to ćemo još vidit. U trećem razredu skoro sam išo u Italiju, falilo mi je po boda, bio sam oma ispod crte. Sad sam se za takmičenje pripremo kod kuće, nastavnica mi je slala zadatke s interneta, a pošto radi u privatnoj školi engleskog jezika *Brilliant* u Subotici, poslala mi je i 30 papira sa zadacima«, priča nam Martin na čistom i *prilipom* bunjevačkom govoru, a što se tiče samog boravka u Lido di Jesolu i natjecanja kaže:

»Bili smo smišteni u Lido di Jesolu, di je bilo i takmičenje. Prvi dan smo išli na kratak izlet u Veneciju di je bilo jako puno crkava i šteta što smo mogli bit tamo samo oko 45 minuta zato što bi nam otplovio brod. Šetali smo se i na plaži, a treći dan je bilo takmičenje. Test je bio dosta težak, bilo je 40 pitanja i bila je i ukrštenica s deset riči

koji se nisam mogao sitit. Nažalost, nisam bio med prva tri mista, al sam zadovoljan i s desetim, a možda za koju godinu prođem i na svitsko takmičenje koje inače bude u blizini Rima«.

Kompletne troškove za odlazak i boravak u Italiji pokrili su Martinovi roditelji **Lazo** i **Erika**, koji su, neovisno o

tome, veoma ponosni na svog sina, u čijoj je pratnji bila mama Erika.

»Martin ima prirodan talent za jezike, nikad nije išao na privatne sate, sve je sam naučio, nešto preko računala, a ima i starijeg brata od ujaka s kojim razgovara engleski. I sama nastavnica Jagoda nam je još u prvom razredu rekla da je Martin jako talentiran, da nema potrebe za dodatnim usavršavanjem što se engleskog

tiče, možda da uči neki drugi, a inače perfektно zna i mađarski jezik. Što se tiče boravka u Italiji, sve je bilo jako lijepo, organizacija je bila na visokoj razini«, ističe ona.

Martin Cvijin, osim što je odličan učenik, član je dječjeg folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, a aktivan je i u župnoj zajednici na Bikovu gdje redovito ministira u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije.

I. P. S.

Projekt prekogranične suradnje

U sklopu projekta prekogranične suradnje *Zajedništvo i kulturna baština grada Vukovara* 28. svibnja ostvarena je suradnja između OŠ *Antuna Bauera* iz Vukovara i OŠ *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte.

Učenici iz Sonte posjetili su grad Vukovar te upoznali njegovu bogatu kulturnu i povijesnu baštinu. Tijekom posjeta obišli su Vukovarski vodotoranj, crkvu sv. Filipa i Jakova, a posebno oduševljenje izazvao je odlazak u *CineStar* Vukovar gdje su pogledali film *Glavonja*.

Goste su srdačno dočekali učenici i djelatnici OŠ *Antuna Bauera* uz prigodan program dobrodošlice. Okupljenima su se obratili ravnatelj škole **Zlatko Milić**, pročelnik za obrazovanje Grada Vukovara **Josip Paloš**, umirovljeni ravnatelj škole **Joza Mihaljev** te učiteljica hrvatskog jezika iz Sonte **Tamara Kokai**.

Nakon svečanog dijela programa učenici su sudjelovali na satu hrvatskog jezika koji je pripremila učiteljica **Biljana Mihaljev** na temu glagoljice. Učenici su s velikim zanimanjem sudjelovali u radionici i upoznali važan dio hrvatske kulturne baštine.

Druženje je nastavljeno ručkom u park-šumi *Adica*, a veselo zajedništvo završilo je uz sladoled u gradu.

Voditelji projekta su učitelji Biljana i Joza Mihaljev. Svi sudionici puni dojmova i novih prijateljstava sretno su se vratili svojim kućama te se raduju sljedećem susretu i nastavku suradnje.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomijske djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaća su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21, 62/23 i 91/25) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019 i 47/2025), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

Urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju višeporodičnog stambenog objekta na k. p. br. 7968 i 7969 K. O. Donji grad u Subotici (naručilac projekta – Vasilić izgradnja, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 12. do 18. lipnja 2026., svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 12. do 18. lipnja 2026.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 9. 6. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

S pelenom u putovnicu

Od Istre do Kopenhagena

Ovog tjedna drugar pravi rođendan u Puli i mi ne možemo ići jer nam je bebana previše mala. Nastojat ćemo biti od onih roditelja koji svuda putuju i koji svladavaju prepreke i prilagođavaju se okolnostima, ali sad smo ipak mali. Svakako, ne žalimo što propuštamo Pulu ovog puta i bacamo se u prikupljanje prijedloga za destinacije dobre za putovati s bebom.

Srećom, putovanja s bebom ne znače odustajanje od istraživanja svijeta. Naprotiv, samo traže malo drugačiji pristup. Dok sam proučavala ideje za neka buduća obiteljska putovanja, izdvojilo se nekoliko destinacija koje se iznova pojavljuju na popisima roditelja.

Mediterranski klasik za prve obiteljske avanture

Mallorca je jedan od onih otoka koji kao da su stvoreni za lagana putovanja. Nije slučajno što je već godina među najpopularnijim europskim destinacijama za obitelji s malom djecom. Plaže su prostrane i pješčane, more je uglavnom mirno, a infrastruktura odlično razvijena. Ono što mi se posebno sviđa jest činjenica da nije potrebno juriti od atrakcije do atrakcije. Dovoljno je pro-

naći ugodno mjesto uz more, otići na kratku šetnju i uživati u sporijem ritmu dana. A upravo je sporiji ritam ono što roditelji s bebom najviše cijene.

Prije nego što sam postala mama, Slovenija mi je često bila usputna destinacija. Danas je gledam potpuno drugim očima. Bled i Bohinj nude sve ono što se nekome na prvi pogled možda ne čini spektakularnim, ali postaje neprocjenjivo kada putujete s malim djetetom: mir, sigurnost, čist zrak i jednostavnost. Šetnja uz jezero dok beba spava u kolicima zvuči kao sasvim dobar plan za dan. Nema velikih gužvi, nema dugih transfera, a priroda je toliko lijepa da vam za doživljaj ne trebaju nikakvi posebni sadržaji.

Portugal u svom najnježnijem izdanju

Južna obala Portugala već dugo privlači putnike koji traže kombinaciju ugodne klime i opuštene atmosfere. Za roditelje je dodatni bonus činjenica da su mnoge plaže široke, uređene i lako dostupne. Gradovi poput Tavire ili Lagosa imaju upravo onu mjeru živosti koja godi kada putujete s bebom. Ima dovoljno sadržaja da vam ne bude dosadno, ali nema osjećaja kaosa. A kada dijete zaspi u kolicima, uvijek postoji neka ugodna terasa s pogledom na ocean gdje roditelji mogu popiti kavu u miru. Ili dobro portugalsko vino.

Dobra stara Istra je uvijek dobra ideja

Možda je ovo najrealnija opcija za mnoge roditelje s ovih prostora. Istra ima onu rijetku sposobnost da bude i poznata i zanimljiva istovremeno. More, uređena mjesta, kratke udaljenosti i dobra prometna povezanost čine je gotovo idealnim odabirom za prvo putovanje s bebom. Rovinj je savršen za večernje šetnje, Poreč za lagane obiteljske dane uz more, a unutrašnjost Istre nudi dovoljno sadržaja za kraće izlete kada poželite promijeniti scenografiju. Nije ni čudo što se mnogi roditelji upravo ovdje odvažaju na svoje prvo putovanje nakon dolaska prinove.

Na popisu me možda najviše iznenadio Kopenhagen. Kada razmišljamo o putovanju s bebom, rijetko nam prvi na pamet padne jedan sjevernoeuropski glavni grad. No, upravo je danska prijestolnica poznata po tome koliko je prilagođena obiteljima. Kolica su ovdje gotovo ravnopravno prijevozno sredstvo. Parkovi su posvuda, javni prijevoz funkcionira besprijekorno, a cijeli grad djeluje kao da je projektiran s mišlju da život treba biti jednostavniji. Možda nije tipično »putovanje na more«, ali jest destinacija na kojoj roditelji mogu osjetiti koliko putovanje s djetetom može biti ugodno.

Možda ćemo sada biti sporiji nego prije. Možda ćemo ponijeti tri puta više stvari. Možda ćemo umjesto muzeja obilaziti igrališta i umjesto zalazaka sunca loviti vrijeme za popodnevno spavanje. Ali putovanja nisu samo u destinacijama koje posjećujemo. Ona su i u ljudima s kojima ih dijelimo. A čini mi se da će ova nova suputnica svaku buduću adresu učiniti još zanimljivijom.

G. K. M.

Prvi put u svojoj 80 godina dugoj sportskoj povijesti

KK *Spartak* prvak države

Slavljem protiv FMP-a (76:73), u finalnom susretu završnog turnira četiri najbolje momčadi KLS (Final four), košarkaši *Spartak Office Shoesa* prvi su puta u svojoj sportskoj povijesti dugoj 80 godina postali prvaci države. I to u konkurenciji dva euroligaša: *Crvene zvezde* i *Partizana*.

Velika pobjeda protiv *Crvene zvezde*

Sam odlazak na završni turnir četiri najbolje momčadi u domaćem prvenstvu, Final four u Nišu već je bio svojevrsan uspjeh nakon duge i zamorne sezone u kojoj su već bila odigrana 42 susreta u raznim natjecanjima. Plus, polufinalni duel protiv *Crvene zvezde*, jakog euroligaša koji je izborio plasman na 10. poziciji najjačeg europskog košarkaškog natjecanja. Malo tko je *Spartaku* davao ozbiljnije šanse u ovom duelu, ali su Subotičani, baš kao i u prošlogodišnjem polufinalu protiv istog protivnika, uspjeli pronaći skrivenu snagu i pobijediti. S poenom razlike (90:89), zahvaljujući lucidnom košu kanadskog internacionalca **Oliviera Hanlana** u posljednjim sekundama susreta. Momčad trenera **Vlade Jovanovića** ponovno je nadvisila sebe i još jednom izborila mjesto u velikom finalu KLS.

Finale za povijest

A dva dana kasnije, u nedjelju, 31. svibnja (koja će za uvijek biti ispisana zlatnim slovima u povijesti kluba), na red je stigao finalni duel za naslov prvaka Srbije. Umjesto očekivanog euroligaša *Partizana*, posve neočekivano na drugoj strani parketa u niškoj dvorani Čair našla se momčad FMP-a iz Železnika, koja je također napravila veliko iznenađenje pobjedom u polufinalu. Na poziv i u punoj organizaciji čelnništva *Spartaka*, na put su autobusima krenuli najvjerniji navijači i od samog starta finalnog susreta zdušno počeli bodriti svoju momčad. Nošeni dobrom energijom, ali i golemim samopouzdanjem nakon velikog trijumfa protiv *Crvene zvezde*, košarkaši *Spartaka* tijekom cijelog susreta rezultatski su dominirali. Sve do posljednja dva minuta, kada je na semaforu pisalo 68:55. I onda nastaje svojevrsni rezultatski potop, do posljednjeg sudačkog zvižduka Subotičani nisu uspjeli postići ni koš. A FMP-u je, na drugoj strani, ulazilo sve, pa je susret, nakon finalnih 68:68, otišao u produžetak. Ipak, iskustvo trenera Jovanovića i vodećih prvotimaca Hanlana i **Danila Nikolića**, na koncu je presudilo za konačnu pobjedu 76:73. Veliko slavlje moglo je početi...

Tri godine za pamćenje

Veliki je to uspjeh momčadi trenera Jovanovića, ali i cijelog klupskog kolektiva, koji je, samo prije par godina igrao u nižem razredu ligaških natjecanja u Srbiji. A onda je lijepa sportska priča krenula svojim tijekom i Subotica je dobila ono što je oduvijek željela: kvalitetne košarkaške predstave u gradskoj Dvorani sportova. Isprva se krenulo iz ABA2 lige (koja je osvojena u sezoni 2023./24.), pa su uslijedile dvije sezone u ABA ligi u kojima su momci iz Dudove šume ostavili i više nego dobar dojam (plasman u doigravanje za prvaka), te protekle sezone i prvi puta nastupili u FIBA Champions league (prošli skupinu). Na domaćoj sceni izborni je i plasman u završnicu natjecanja Kupa Srbije, da bi se sve začinilo najljepšim i najvrjednijim načinom: osvajanjem naslova prvaka Srbije. Prvi puta u klupskoj povijesti!

D. P.

Foto: subotica.com

Doček na Trgu

U utorak, 2. lipnja, KK *Spartak Office Shoes* proslavio je povijesni naslov prvaka Srbije na javnom dočeku u centru Subotice. Okupljenom mnoštvu obratili su se trener Jovanović i kapetan Nikolić, a predstavljene su i sve selekcije koje igrački djeluju u klubu.

Šampionski *Spartak*

Nikolić, Hanlan, Drobnjak, Momirov, Thompson, Gegić, Hawkins, Ilić, Medarević, Rebić, Cerovina i Bodrožić.

Turnir slavenskih manjina *Ivan Budinčević*

UPuli se sutra (subota, 6. lipnja) održava prvi Turnir slavenskih manjina *Ivan Budinčević*, na kojem će sudjelovati nogometne reprezentacije Srba u Hrvatskoj, Slovenaca u Italiji i Bugara u Rumunjskoj. Turnir se igra u spomen na **Ivana Budinčevića**, dugogodišnjeg člana Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i elektora i vijećnika Hrvatskog nacionalnog vijeća te

predsjednika Povjerenstva za sport pri Vijeću. Budinčević je bio i koordinator nogometne reprezentacije Hrvata u Srbiji i veliki prijatelj Sportsko-rekreativnog društva Srba u Hrvatskoj.

Utakmice će biti odigrane na nogometnim terenima hotela *Pula*, a igrat će se po ligaškom sustavu, s poluvremenima u trajanju od po 30 minuta. Dodjela pokala sudionicima turnira bit će upriličena navečer, uz nazočnost predstavnika nacionalnih manjina i uzvanika.

Turnir je organiziran uz podršku Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina hrvatske Vlade i Srpskog narodnog vijeća.

POGLED S TRIBINA

Poraz kao opomena

Hrvatska nogometna reprezentacija doživjela je neugodan poraz (0:2) protiv Belgije na domaćem terenu u Rijeci. Iako je u pitanju samo prvi od dva kontrolna susreta pred odlazak na Svjetsko prvenstvo u SAD-u, Kanadi i Meksiku, rezultatski neuspjeh u prijateljskom ogledu trebao bi biti svojevrsna opomena izborniku **Daliću**, ali i svim ostalim članovima ekspedicije za predstojeći mundial. Startnu jedanaesticu Hrvatske na Rujevici činili su: **Livaković, Šutalo, Vušković, Gvardiol, Stanišić, Modrić, Kovačić, Perišić, Petar Sučić, Baturina i Musa**. Vrlo vjerojatno ovaj bi sastav trebao početi i prvi susret na SP-u protiv Engleske, pa je prvo poluvrijeme protiv Belgije pokazalo mogućnosti ovog potencijalnog finalnog igračkog izbora. Igrači Belgije postigli su vodeći pogodak (**Tielemans**) nakon pogreške Šutala, a *vatreni* su u preostalom dijelu igre imali samo jednu ozbiljniju priliku za izjednačenje (Modrić). Za Hrvatsku su u drugom poluvremenu zaigrali: **Pašalić Marin i Marco, Pongračić, Budimir, Moro, Jakić, Kotarski, Luka Sučić, Kramarić i Vlašić**. Ali izjednačujućeg gola nije bilo. Najbliži je bio

Budimir kada je u izglednoj situaciji glavom pogodio vratnicu, a možemo upisati i solidan udarac Marca Pašalića čiji je udarac prohujao pokraj lijeve stative protivničkih vrata. Nažalost, točku na ovaj pripremni, ogledni susret stavili su gosti iz Belgije, preciznije jedan od njihovih najpoznatijih nogometaša, topnik **Lukaku**. U posljednjim trenucima susreta robusni centarfor je iskoristio jednu dugu loptu u prostoru i preciznim udarcem svladao pričuvnog vratara Kotarskog.

Unatoč porazu, hrvatska reprezentacija, generalno gledajući, nije bila potučena nego jednostavno je presudila veća koncentracija u redovima Belgijaca. Nije ništa strašno i tragično, jer ovo je ipak prijateljski test susret u kojem se traže odgovori na pojedine nedoumice u svezi konačnog izbora na određenim pozicijama, kao i finalna odluka oko sustava igre kojom će Hrvatska otvoriti nastup na Svjetskom prvenstvu. Belgija je jak protivnik, što je izravno pokazala na terenu, a njezin bolji ranking (9.) na svjetskoj ranking ljestvici najboljih reprezentacija potvrdila je i ovom pobjedom. Ne treba previše žaliti, ali treba sagledati sve propuste, jer još uvijek ima vremena ispraviti ih i korigirati do duela protiv Engleske. Susret protiv Slovenije odlična je prilika za korekcije.

D. P.

Umotvorine

- * Kad bi glupost boljela, ljudi bi vrištali do neba.
- * Spuštaju te riječima jer te djelima ne mogu dostići.
- * Kad ti je pun kufer svega, ti ga zakopčaj i otputuj.

Vicevi, šale...

- Daj mi jednu cigaru!
- Evo.
- Daj mi upaljač!
- Ti od opreme izgleda samo pluća ponio?

Rekao sam joj da sam pametan,
a ona je rekla da se to ne vidi.
To znači da sam neviđeno pametan.

Aforizmi

- * Najteže je ostati normalan u svijetu gdje se ljudi lo i zlo nagrađuje.
- * Zrelost je kada shvatiš da tvoje loše raspoloženje nije dozvola da drugima kvariš dan.
- * Bolje je biti ljut nego pokvaren; jer ljuto se jede, a pokvareno baca.

Vremeplov – iz naše arhive

**Susret mladih u Novom
Slankamenu, 2016.**

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Rat s mačkama

Jedan čovik bio kod žene ko da on nosi suknju, a ona šešir. Još ga je i tukla, a on ni da se potuži kome, toliko se bojo od nje.

Obađe i jedared dida, ko već ženin otac, a to bio čovik akuratan. Prvog u kući sustrio zeta, pa ima šta vidit: zet sav izgrehban po licu.

Starom nije tribalo kazat kaka oluja je mela po kući, al se nasmijo ispod brka, i baš će zapitat:

– Sinko, šta je to s tebe?!

Evo u to i žene. Zet striže ušima, žena siva očima, a starac se ko zainatio, samo pita:

– Pa kaži već, nisi valjda zanimio, šta je to s tebe?

Mora se kazat. Mora se – samo šta?

– Znate, bačo, – najedared će se zet dositit čemu – na tavanu se nakotilo toliko mišova da je to već bila prava straota. Trska na striji već stara, pa se mišovi nasukali, a mačke ni da prinjuše, ko da i je kogod ukleo. Šta mi je ostalo, kažem ja baš juče ženi, nema drugo neg ću se ja morat latit mišova. Pa se zavlachim ispod te trcave trske, čeprkam, i bome sam počoistiravat i tamanit mišove.

– Pa si se izgrebo od trske – dida će se ko nasmijat.

– Malo sam i od trske, al kad sam mišove pokrenio, evo najedared i mačaka. Udario vrag u nji. Kako i kadgod nisi mogo ni kandžijom natirat na mišove, sad navalile ko bisne, pa ne samo to već u kob...

– Pa da, sad već znam šta je – dida mu se utrčo u rič. – Mačke su te izgrebale, jel su se poplašile da ćeš njim otet mišove. To mora da je bio pravi rat.

Dida se smije, a zet zinio, pa kad je vidio na kraju da mu se i žena smije, povirovo i sam, pa kaže:

– Baš ko pravi rat.

Pričao Diniško Gregorčić

Šta u oca to u dice, 2012.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Od nezaglavitog do šarenog

Poručio faš Joza da b mogo pridveče mal doć na divan. Šta ć drugo neg otić. I tako mi snaja odnese limuzinom do faša. Nuzput u divanu nafaljila ovu moju, oću reć svekrvu. Divanila kako joj odviše pomaže u poslidnje vrime. Isapim u sebe: »Dragi Bože fala ti na ovom. Pa to nema svagdi i svaki dan da s u iste kuće snaja i svekrva pa da s još i ne ratuju«. Unilazim kod faša u dogovorito vrime kad imam šta vidit. Ispod one njeve velike trišnje u čošku dvora sidu faš i čitava vojska škulara. Da je sade ne nabrajam al nji osam. Ovaj moj faš baš zna praviti divan. Na astalu puna košarka trišanja. Ne znaš koja lipša od koje. Zrile, krupne, bordonske pa onako baš tavne. Dica s latila jist. Mislim se da s sigurno slatke. Sio pa koštam i ja. Faš Joza će: »E moj faše šta misliš koga sam sreo niki dan?«. Sležem ramenma a faš nastavlja: »Sreo bać Tunu. Znaš kojeg?«. Ope sležem ramenma. Odmahivam glavom i odgovaram: »Kadgod Tuna u selu koliko oš. Jest da ji malo još živi ostalo al sam već i zaboravio koji j još živ«. Faš će dalje: »Pa sreo Tunu Nezaglavitog. Jel kako da ti kažem? Možda s zaboravio, Šarenog Tunu«. »Ta neka kazat. Ni s vala? Ja i zaboravi da j još živ«, začudit potvrđivam. Dica se bašila trišanja. Vidim da slušu šta s mi divanimo. Iva Raki-jašev će: »Čiča Joza, kaka s vam to imena. Otkale to. Kaki to Tuna Nezaglaviti? Kako mož kogagod zvat Nezaglaviti?«. Faš usmi pa objašnjava da j Tuna od maloći bio na svoju ruku. Da mu se moglo jel je bio iz bogate kuće: »Imali tolik zemlje da s imali dva para konja. Imali krava i ovaca pa i vinograd. Kuću na čošku i vala u selu najviše dudu ispid kuće. I vodenicu imali. Imali svašta al za Tunu to ni bilo ništa. Ništa ga ni držalo. Vato krivine kadgod i digod stigo. Bio dobar u škole pa ga njegovi baš i ni s dirali. A kurdio ni brkovi mu još nis krenili. Pravio se kogod već onda. Kaki drugi škular b zato davno vašario u to vrime al njemu ni s njegovi mogli ništa. A možda ni s ni tili. Eto bio nezaglaviti od maloći. Od maloći se zno svakom sprdat a da ne divanim kako j bilo ka j otkrknio«. »Pa dobro ako ga zovu Tuna Nezaglaviti al zašto s ga onda prozvali i Šareni Tuna?«, pita Mika Žapcev. Saću mu ja reć: »E ovo moždak i ni za diče uše al ajd. E što j bio nezaglaviti al bome pored tog ga prozvali i Šareni. Taki nezaglaviti bio lip a zno divaniti da ti opsinja. Jest bio nezaglaviti al ni bio glupav. I na takog Tunu lipile se divojke onako. Išle na njeg ko muve da ne kažem na čega. Da ne divanim sramotski. Ka j imo divojku makar s dvi je pored švriljo. A vala nedilj dana ni mogo izdržati s jednom, varo je iza prvog čoška. Triput se ženio i rastajo. Snaš Đulu ostavio ispid oltara. Dotiro dotle da ga ni jedna ni štapem ni tila dirat kako b reko. I na kraj ka j već bio matori momak, zamislite ošo na viru kod Šarene Đule. Od silnog vašara ostala mu Šarena Đula«. Faš Joza će: »Dico, sve j kako j faš reko. Još ste dica i glete da ne budete nezaglaviti a kamo l da budete šareni. To baš i ni štagod«. Dica usmi.

U NEKOLIKO SLIKA

Škola u Nenadiću

Malonogometni turnir Subotičke biskupije

Bogu na slavu, a sportašima na radost

Četvrti katolički malonogometni turnir između osam katoličkih župa Subotičke biskupije održan je 30. svibnja na stadionu Nogometnog kluba *Bikovo*. Na turniru su sudjelovali župljani župa Uznesenja Blažene Djevice Marije – Bikovo, župa Presvetog Trojstva – Mala Bosna, Uskrsnuća Isusova – Subotica, sv. Terezije Avilske – Subotica, Marija Majka Crkve – Subotica, svetog Jurja – Subotica, svetog Roka – Subotica te župe Presvetog Srca Isusova – Tavankut.

Kao najbolji nogometaši pokazali su se vjernici župe Marija Majka Crkve iz Subotice koji su osvojili prvo mjesto. Drugo mjesto pripalo je župi Presvetog Trojstva iz Male Bosne, a treće župi svetog Jurja iz Subotice. Kako to obično biva, i na ovom turniru proglašeni su i oni najbolji: za najboljeg vratara proglašen je **Aleksa Horvat**, najbolji strijelac bio je **Matija Budimčević**, dok je najbolji igrač turnira bio **David Ivandekić**.

Budući da je ovo katolički turnir, započeo je s Božjim blagoslovom, odnosno svetom misom u župnoj crkvi na Bikovu koju je predvodio vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**, a u koncelecijaciji je bio župnik na Bikovu vlč. **Dominik Rablovsky**. Nakon svete mise započeo je turnir na stadionu na Bikovu.

»Organizacija turnira počinje početkom kalendarske godine, kada prije svega dogovaramo s predstavnicima nogometnih stadiona, sad je konkretno bilo u pitanju Bikovo, o terminu i mogućnostima, budući da se na ovim terenima igra i područna liga Grada Subotice. Nastojimo da to bude svibanj, tu je i puno obljetnica i slavlja pa se onda i mi na svoj način uključimo u to, a i nije još jako toplo. Jasno, tu je potrebno pozvati i liječnike, suce koji su stručni i imaju licencu za rad. Ako nemamo dobru organizaciju, ne možemo ni očekivati da će se ljudi prijaviti i sudjelovati u ovome. Također, tu je i izrada pokala, medalja, kao i druge pripreme. Svaka župa ima svoju boju dresa na kojoj je i logo Katoličkog malonogometnog turnira. Ciljna skupina na ovome turniru jesu mladi i obiteljski ljudi. Zapravo, gornja granica nije određena, mogu igrati i stariji, a donja podrazumijeva da su mladi punoljetni ili bar blizu toga. Ono što je meni osobito važno jest što nosimo predznak katolički, te tako i razgovaramo sa

sucima i delegatima, da je nulta tolerancija na psovke, fizički sukob... Ljudi koji promatraju turnir mogu vidjeti da sve to može proći na jedan kulturni način, bez vikanja sa stadiona, psovanja, vrijeđanja... Ove godine je bilo dakle osam ekipa, neki su imali više igrača neki manje, ali prijavljeno je bilo 118 igrača. Jasno, nisu svi došli, ali kada dodamo suce, delegate i ostale slobodno možemo reći da je bilo više od 120 sudionika«, kaže organizator turnira vlč. Tomislav Vojnić Mijatov.

Kako je rekao, ovu nogometnu aktivnost podržao je i sam biskup **Franjo Fazekas**, a osim svete mise, koja je ove godine po prvi puta uvedena, ovo je i način da se iskoriste dobiveni talenti.

Nakon turnira obitelj **Grge** i **Gabrijele Tikvicki**, skupa sa svojim suradnicima, organizirala je zajedničko druženje i ručak za sve sudionike turnira u prostorijama svoga salaša. Po riječima vlč. Vojnića Mijatova, pojedini mladi su pitali hoće li biti turnir i na jesen, no takvo što još nije u planu. Svi oni koji su propustili ovaj nogometni turnir imaju šansu to ispraviti naredne godine.

Turnir je održan uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Subotičke biskupije, te drugih donatora.

Ž. V.

BEOGRAD, FONDACIJA „ANTUN GUSTAV MATOŠ”

10. LIPNJA 2026. 19 SATI

ORGANIZATORI:

Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, Osijek
Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, Subotica | Općina Tovarnik | Hrvatsko kulturno-
umjetničko-prosvjetno društvo „Matoš” – Plavna | Fondacija „Antun Gustav Matoš”, Beograd |
Osnovna škola Antuna Gustava Matoša Tovarnik

POKROVITELJI:

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
Županija vukovarsko-srijemske
Općina Tovarnik

MEĐUNARODNI
MARIJANSKI
PUČKI FESTIVAL

**KORIZMENI
PUT
K MARIJI**

*Povratimo srce,
očistimo put,
približimo se Mariji.*

13. 6. 2026.

19 sati

**Crkva sv. Petra i Pavla,
Monoštor**

ULAZ SLOBODAN

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**

VREMJE JE DA MISLIMO NA SUTRA

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

požar	izlivanje vode
udar groma	provalna krađa
eksplozija	razbojnička krađa
oluja	lom stakala
grad	odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje

milenijum-osiguranje

@milenijumosiguranje

@milenijumosiguranje

www.mios.rs

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar**

- 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

SVETI ANTO 2026.

PETAK, 12. 6. 2026. UOČNICA SVETOG ANTE

18.00 Misa

fra Ivica Jagodić, provincijal
Franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, Zagreb

19.30 Predstavljanje knjigā

Korespondencija 1932.—1956.

fra Josip Markušić — Josip (Jože) Plečnik

SUBOTA, 13. 6. 2026. SVETKOVINA SVETOG ANTE

08.00 Misa (slovenski jezik)

09.00 Misa (mađarski jezik)

10.00 Misa

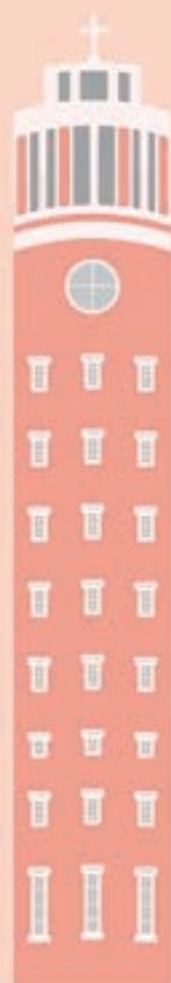
fra Zdravko Dadić, provincijal
Franjevačke provincije Bosne Srebrene, Sarajevo

17.30 Blagoslov ljljana

18.00 Misa

Ladislav kard. Nemet, beogradski nadbiskup i metropolit

SVETI ANTO, MOLIZA NAS!

1926. – 2026.